

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

Bc. Lenka Hauptová

V. ročník – kombinované studium

Obor: Učitelství českého jazyka pro 2. stupeň základních škol – Učitelství hudební výchovy
pro střední školy a 2. stupeň základních škol

**Významné osobnosti olomouckých uměleckých těles
- divadlo, filharmonie**

Diplomová práce

Olomouc 2021

**Vedoucí diplomové práce:
MgA. Ladislav Pulchert, Ph.D.**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením MgA. Ladislava Pulcherta, Ph.D. a použila jen uvedených pramenů a odborné literatury.

V Olomouci dne 9. 12. 2021

Lenka Hauptová

.....

Poděkování

Chtěla bych srdečně poděkovat panu MgA. Ladislavu Pulchertovi, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, za konzultace při její tvorbě a za trpělivost a vstřícné jednání. Děkuji také všem svým blízkým, kteří mě podporovali během celého studia.

OBSAH

ÚVOD	5
1 HUDEBNÍ ŽIVOT V OLOMOUCI	7
2 MORAVSKÉ DIVADLO OLOMOUC	10
2.1 Historie Moravského divadla Olomouc.....	10
2.2 Umělecký profil a umělecké soubory MDO	13
2.2.1 <i>Opera</i>	13
2.2.2 <i>Opereta</i>	17
2.2.3 <i>Balet</i>	19
2.2.4 <i>Činohra</i>	23
2.3 Významné osobnosti Moravského divadla Olomouc.....	28
2.3.1 <i>Iša Krejčí</i>	28
2.3.2 <i>Zdeněk Košler</i>	30
2.3.3 <i>Pavel Pokorný</i>	32
2.3.4 <i>Miloš Konvalinka</i>	33
2.3.5 <i>Václav Málek</i>	35
2.3.6 <i>Miloslav Oswald</i>	35
2.3.7 <i>Robert Balogh</i>	36
3 MORAVSKÁ FILHARMONIE OLOMOUC	39
3.1 Historie Moravské filharmonie Olomouc.....	39
3.2 Významné osobnosti Moravské filharmonie Olomouc.....	52
3.2.1 <i>Dalibor Doubek</i>	52
3.2.2 <i>František Stupka</i>	52
3.2.3 <i>Milivoj Uzelac</i>	53
3.2.4 <i>Jaromír Nohejl</i>	53
3.2.5 <i>Stanislav Macura</i>	54
3.2.6 <i>Jiří Mikula</i>	54
3.2.7 <i>Jin Wang</i>	55
3.2.8 <i>František Preisler</i>	55
ZÁVĚR	56
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57
SEZNAM PŘÍLOH	59
PŘÍLOHY	60

ÚVOD

Téma, které jsem si vybrala pro svoji diplomovou práci, zní *Významné osobnosti olomouckých uměleckých těles*. K volbě tohoto tématu mě bezesporu přimělo studium na Katedře hudební výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého, které zásadně ovlivnilo můj pohled na hudbu v Olomouci i na hudbu obecně a díky němuž jsem měla možnost osobně navštěvovat umělce z Moravského divadla. Díky vyučující sólového zpěvu jsem se seznámila s paní Michaelou Dvořákovou, sólistkou Moravského divadla, ke které jsem začala chodit na soukromé hodiny sólového zpěvu. Také se mi dostalo možnosti chodit na soukromé hodiny příčné flétny k panu Vítu Janečkovi, který je členem orchestru Moravského divadla Olomouc a uměleckým vedoucím flétnového souboru Black Ladies, který působí na Základní umělecké škole Žerotín. Čas, který jsem v přítomnosti těchto vynikajících umělců strávila, byl pro mě inspirující. Byla to krásná životní zkušenost. Když jsem se tedy poté rozhodovala o tématu diplomové práce, měla jsem jasno. Chtěla jsem se dozvědět více o hudbě v Olomouci, o zdejších významných kulturních institucích i o umělcích, kteří jsou s olomouckou hudební scénou spojeni.

Univerzita vnáší do města, ale i do regionu střední Moravy a celé české kultury mnohé hudební impulzy. Studenti a pedagogové olomoucké univerzity se již od konce 40. let zasloužili o mnohé hudební aktivity a hudební kulturu v Olomouci obohacují dodnes. Je to tedy jedna z důležitých hudebních institucí utvářející olomouckou hudební kulturu.¹

Úvodem bych chtěla zmínit alespoň některá jména, která jsou spojena s Olomoucí a s vývojem olomoucké kultury a hudby. Je to Miloš Konvalinka, který v Olomouci žil a byl rozhlasovým pracovníkem a později šéfem operního souboru v Divadle Oldřicha Stibora, dále je to režisér olomoucké operety Stanislav Regal. Připomeňme si také jména jako Iša Krejčí, František Stupka, Zdeněk Košler, Zdeněk Mácal a Petr Vronský. Specifickým způsobem obohatil hudební kulturu města i Jiří Pavlica, který zde sice pouze studoval, ale svým působením v souboru Hradišťan se zapsal do paměti mnoha z nás. Všichni ti a mnoho dalších nás čekají na následujících stránkách. Osobností, které svým působením v Olomouci ovlivnili hudební kulturu, a jejichž význam přesáhl hranice regionu je totiž mnoho.²

¹ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. s. 14

² VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. s. 14

V předložené diplomové práci se seznámíte s hudebním životem a kulturou v Olomouci. Tato práce Vám poskytne ucelený pohled na umělecké profily olomouckých kulturních těles a v neposlední řadě se seznámíte s celou řadou vynikajících osobností, které se podepsaly na vzestupu těchto uměleckých těles. Nedílnou součástí diplomové práce je také historie jednotlivých hudebních institucí a svoji pozornost jsem zaměřila také na jejich ojedinělou dramaturgii.

Hlavním zdrojem informací mi byla kniha muzikologa, pedagoga a skladatele Jana Vičara a jeho autorského kolektivu *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*, která je takovou pokladnicí dějin olomoucké hudební kultury. Informace jsem získávala ale i z dalších knih, byly to především knihy od Milana Ryšavého, který byl úzce spjat s olomouckou filharmonií.

1 HUDEBNÍ ŽIVOT V OLOMOUCI

Ve městě působí celá řada profesionálních hudebních institucí, které mají bohatou historii a které jsou spojeny se jmény známých osobností. Mezi nejvýznamnější řadíme Moravské divadlo a Moravskou filharmonii. Nejsou to ale pouze profesionální hudební instituce a tělesa, která činí olomoucký hudební život zajímavým. K pestrosti hudby přispívá také řada amatérských souborů a těles. Část neprofesionálních souborů tvoří pěvecké sbory, z nichž některé dosahují vysoké úrovně. Dokladem toho jsou ocenění z festivalů a soutěží konaných u nás i v zahraničí. Některé sbory spolupracují dokonce s Moravskou filharmonií, a účinkují též ve větších projektech se soubory a sólisty Moravského divadla v Olomouci. Do hudebního dění také nemalou mírou zasahuje Univerzita Palackého. Velkým přínosem bylo otevření Uměleckého centra Univerzity Palackého v roce 2002 v rekonstruované budově bývalého jezuitského konviktu. Každoročně se zde konají stovky hudebních akcí a koncertů pro studenty a širší veřejnost. Některé aktivity, například festivaly Baroko, Opera Schrattenbach či MusicOlomouc, poutají dnes již celostátní pozornost.³

Olomouc jako významné regionální hudební centrum vždy mělo nadané hudebníky, kteří byli ve městě dlouhodobě usazeni. Jmenovat bychom mohli například dirigenty Jaromíra Nohejla, Pavla Pokorného, dirigenta a rozhlasového pracovníka Miloše Konvalinku, režiséra olomoucké operety Stanislava Regala či zpěváka Josefa Šulistu. Ti spolu s desítkami dalších profesionálních hudebníků – členů Moravské filharmonie, hudebních těles olomouckého divadla, ale i Posádkové hudby Olomouc vtiskli hudebnímu životu města velmi dobrou úroveň.

Špičkovou mezinárodní úroveň olomouckému hudebnímu životu dodávali i význační hostující umělci. S Moravskou filharmonií, v operních inscenacích, na koncertech Spolku pro komorní hudbu či na hudebních festivalech účinkovala celá řada významných českých i slovenských umělců. Pozoruhodné výkony zaznívaly také na festivalech Olomoucké hudební jaro, Dvořákova Olomouc, Mezinárodní varhanní festival a Svátky písní.⁴

Hudební kultura regionu je podle Vladimíra Helferta specifická také tím, že je formována a charakterizována zejména skladatelskou tvořivostí. Olomoucké církevní a

³ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

VONDRÁČKOVÁ, Aneta. *Amatérské soubory v Olomouci po roce 1989*. Bakalářská práce. Olomouc: UP, 2012

⁴ Tamtéž

kulturní instituce a univerzita poskytly mnohokrát důležité zázemí významným hudebním skladatelům. Jacobus Handl-Gallus zde pobýval a komponoval v letech 1580-1585. Střídavě v Olomouci a v Kroměříži působil Philippus Jacobus Rittler a Pavel Josef Vejvanovský. Jedenáctiletý Wolfgang Amadeus Mozart překonal v Olomouci v roce 1767 černé neštovice a zkomponoval svou šestou *Symfonii F dur, KV 43*. V letech 1772-1776 na zdejší univerzitě studoval filozofii jeho vrstevník a pozdější přítel Pavel Vranický. Ludwig van Beethoven zkomponoval pro svého hudebního žáka a mecenáše, olomouckého arcibiskupa Rudolfa Jana, *Missu solemnis* a Leoš Janáček o sto let později věnoval arcibiskupovi Leopoldu Prečanovi *Glagolskou mši*. V angažmá Královského městského divadla v Olomouci byl v roce 1883 krátce jako kapelník Gustav Mahler, není ovšem známo, že by během svého působení také komponoval. Ústřední postavou hudby v katedrále byl v letech 1872-1885 Pavel Křížkovský. Z uvedeného výčtu můžeme konstatovat, že město sice nemá svého skladatelského génia, ale pro mnoho významných skladatelů bylo alespoň na nějakou dobu určitým zázemím. Specifický hudební ráz dodávali jedinečnému prostředí Olomouce také někteří regionální umělci. Často to byli členové zdejších orchestrálních těles a hudebních institucí.⁵

Důležitou součástí hudebního dění je i amatérské a poloprofesionální umění, velkou část z něho tvoří pěvecké sbory. Jsou zde zastoupeny dětské, mládežnické a dospělé sbory. Od tradičního Žerotína přes menší tělesa působící při četných katolických chrámech až po dětský pěvecký sbor Campanella. Žerotín ve městě začal působit v 80. letech 19. století. Vedle své sborové činnosti vystupoval také jako organizátor hudebního dění ve městě. Od roku 1909 působil při spolku samostatný ochotnický soubor – Filharmonie Žerotína, který uváděl především symfonický repertoár. Žerotín také úzce spolupracoval s několika českými hudebními skladateli, mezi nimiž byl i Antonín Dvořák. Ten dirigoval na koncertech spolku své *Stabat mater*, oratorium *Svatá Ludmila*, jež Žerotínu věnoval, a *Requiem*. Tyto skutečnosti způsobily, že se později v Olomouci začal pěstovat vedle smetanovského kultu také kult dvořákovský sahající až do současnosti a vedoucí například k založení komorního pěveckého sboru Dvořák a festivalu Dvořákova Olomouc.⁶

⁵ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

⁶ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

Opominout bychom neměli také vliv olomouckého hudebního školství na hudební život. Vzdělání dětí v hudební oblasti je totiž přínosné nejen z důvodu jejich všeobecného rozhledu, ale hudba také obohacuje dětskou duši a rozvíjí jejich fantazii a kreativitu. Ve městě je především na uměleckých školách zavedeno množství kroužků a souborů. Umělecké školy nabízejí nejširší spektrum výuky na hudební nástroje, ale i možnost pracovat v hudebních souborech či pěveckých sborech. Kromě uměleckých škol mohou základy hudební výchovy a hudebního vzdělání předávat i základní školy s rozšířenou hudební výchovou či další hudebně vzdělávací instituce. Olomoucké hudební školství proslulo experimentální výukou rozšířené hudební výchovy podle projektu hudebního pedagoga Ladislava Daniela z Katedry hudební výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého. Důležitým mezníkem bylo zahájení činnosti Konzervatoře Evangelické akademie, která sem přesídlila v roce 2009 z Kroměříže. O mnohé hudební aktivity se zasloužili rovněž pedagogové olomoucké univerzity.⁷

Lze tedy konstatovat, že téměř veškeré typy koncertních a hudebních aktivit, hudebních žánrů a hudebních souborů jsou v Olomouci zastoupeny. Město se sice nemůže srovnávat s centry jako je například Praha, protože to, co v lokálních podmínkách bylo pocíťováno jako mimořádné, stalo by se ve zmíněném velkoměstě standardem. Přes svá omezení však Olomouc byla a dodnes je významným regionálním hudebním centrem, v němž hudba plnila a plní všechny očekávané a požadované funkce.

Dnes jsou s olomouckým hudebním životem spojována jména jako Vít Zouhar, Tomáš Hanzlík, Robert Hejnar, Marek Keprt a další.⁸

⁷ VONDRÁČKOVÁ, Aneta. *Amatérské soubory v Olomouci po roce 1989*. Bakalářská práce. Olomouc: UP, 2012

⁸ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

2 MORAVSKÉ DIVADLO OLOMOUC

Výlučné postavení Moravského divadla Olomouc jako instituce je z hlediska historie, současnosti i budoucnosti města a regionu nezpochybnitelné. Divadlo je významným prvkem místního kulturního a společenského života. Je symbolem Olomouce a jednou z nejdůležitějších kulturních institucí. MDO je zřízeno statutárním městem Olomouc. Má tři umělecké soubory – soubor opery a operety, činohry a baletu. Moravské divadlo je stálou českou divadelní scénou od roku 1920. Současným ředitelem je David Gerneš.⁹

2.1 Historie Moravského divadla Olomouc

Správa města byla dlouho v německých rukou a německé bylo až do roku 1920 i olomoucké divadlo. Ačkoliv angažmá v městském divadle během let prošla řada českých umělců, česká představení se v něm hrála opravdu velice málo.¹⁰

Snahy o vybudování české profesionální scény v Olomouci se datují hluboko do minulosti, reálné obrysy ovšem dostaly až založením Družstva pro zřízení českého divadla dne 27. listopadu roku 1907. Členové družstva měli velké plány, ale jejich realizace zpočátku poněkud vázla. Roku 1908 si přední činitelé vyhlédli tři budovy za Národním domem, na jejichž místě se mělo vystavět nové české divadlo. Výbor však nebyl schopen překonat potíže způsobené olomouckou radnicí a z nadějných plánů sešlo. Družstvo poté dlouhá léta nevyvíjelo žádnou činnost. Dále se tedy hrálo v Národním domě. Až v květnu roku 1919 se poprvé začalo mluvit o možnosti převodu dosavadního německého divadla do českých rukou. Proces převzetí německého divadla do české správy byl však postupný. Až do roku 1920 mělo Městské divadlo německého ředitele, jímž byl Robert Schliesmann-Brandt. Teprve 1. května 1920 mohlo Družstvo českého divadla převzít budovy se vším příslušenstvím včetně orchestru. Novým ředitelem byl jmenován Antonín Drašar, který vedl divadlo až do roku 1931. Dokázal divadlo ekonomicky upevnit a vytvořit mu podstatně lepší provozní podmínky, než dokázal zajistit první ředitel Jaroslav Wilkonský. Dne 1. září 1920 byla první česká divadelní sezona v Olomouci zahájena představením *Libuše* od Bedřicha Smetany. Od

⁹ PODSTATÁ, David: *PR Moravského divadla Olomouc*. s. 29

¹⁰ DRLÍK, Vojen, HOLEŇOVÁ Jana, LAZORČÁKOVÁ, Tatjana, ad. *Moravské divadlo 1920 -2000: almanach*. Olomouc. Moravské divadlo, 2000. 151 s.

této doby lze mluvit o normálním, pravidelném provozu českého profesionálního divadla v Olomouci. Postupem času se zde stabilizovaly soubory opery, operety, činohry i baletu. Divadlo zároveň zahájilo svoji rozsáhlou zájezdovou činnost, během níž hostovalo po celém území tehdejšího Československa. V průběhu dvaceti pěti let, tj. od vzniku české profesionální scény, mohlo olomoucké publikum s nadšením poznávat díla všech známých i soudobých autorů, zhlédnout velké množství československých, někdy dokonce i světových premiér, z nichž některé již přenášel rozhlas. Drašarovou zásluhou bylo olomoucké divadlo hodnoceno jako nejlépe prosperující nově založená scéna a patřilo k ekonomicky nejstabilizovanějším mimopražským souborům dvacátých let. Na vzestupu olomouckého divadla se výrazně podílel také dirigent Karel Nedbal, který původně převzal německý operní orchestr, založil soubor baletu a sestavil výborný soubor plný mladých a nadějných umělců. Velice významné postavení v Československu mělo divadlo také za éry dalšího ředitele, jímž byl režisér a herec Stanislav Langer.¹¹

Slibně nastartovaný vývoj olomoucké divadelní scény ale přerušily události 2. světové války, kdy byla budova městského divadla na Horním náměstí zabavena Němci. Od sezony 1941/1942 zde působila německá scéna, zatímco česká scéna byla přesunuta nejdříve do Národního domu a poté od roku 1942 do Lidového domu v Hodolanech. Divadlo udržovalo svůj provoz i přes omezování a zákazy ze strany nacistů až do 1. září 1944, kdy bylo definitivně uzavřeno stejně jako všechna česká divadla v protektorátu.¹²

K obnovení provozu divadla došlo v roce 1945. Provoz v budově na Horním náměstí byl zahájen 5. června 1945 Smetanovou *Prodanou nevěstou*. Tato opera se pak stala součástí kmenového repertoáru i zahajovacím titulem několika následujících sezon. Olomoucké divadlo se poměrně rychle přizpůsobilo novým poměrům a navázalo na svou činnost před zastavením provozu v roce 1944. Na scénu se vrátila zejména díla českých autorů. České profesionální divadlo představovalo v prvních poválečných letech pro obyvatele města centrum veškerého společenského a národního života. Ředitelem zůstal i nadále Julius Lébl, který stál v jeho čele již od roku 1943. Na počátku své poválečné ředitelské dráhy měl obtížný úkol. Musel zajistit opravy obou divadelních budov, které byly během války poničeny, a

¹¹ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

NOVOTNÝ, Martin. *Divadlo v Olomouci na konci čtvrt století své existence*. s. 19 - 20

¹² DRLÍK, Vojen, HOLEŇOVÁ Jana, LAZORČÁKOVÁ, Tatjana, ad. *Moravské divadlo 1920 -2000: almanach*. Olomouc. Moravské divadlo, 2000. 151 s.

obnovit jejich provoz. Došlo ke změně názvu z Českého divadla na Městské divadlo v Olomouci.¹³

V roce 1948 bylo Městské divadlo převedeno do působnosti Krajského národního výboru a byl opět změněn název divadla na Krajské oblastní divadlo. V roce 1953 bylo požárem zničeno jeviště divadla v Hodolanech, čímž byla na nějaký čas ztracena druhá scéna. V roce 1954 se Julius Lébl stal ředitelem státního divadla v Karlíně, v jeho funkci ho musel vystřídat někdo jiný. Dalším ředitelem se tedy stal Stanislav Křupka a po něm v roce 1957 Svetozár Vítek. Za Vítkova vedení divadlo přijalo název Divadlo Oldřicha Stibora. Působil ve funkci téměř dvacet let, a to až do roku 1976. Po něm v letech 1976 až do roku 1985 působil jako ředitel Josef Srovnal, kterého v ředitelské funkci následoval v letech 1985 – 1989 Miroslav Klimeš.¹⁴

V průběhu 2. poloviny 20. století se funkce divadla různě proměňovala. Ovlivňovaly a formovaly ji jak politické události, tak technický pokrok, přítomnost médií a v neposlední řadě i finanční dotace plynoucí do kultury. V průběhu 60. let, kdy se společnost v důsledku politického uvolnění znovu probudila k životu, se divadlo opět stalo centrem společenského života v Olomouci a do repertoáru se pomalu dostávala i díla, která by se v padesátých letech hrát nemohla.

Po listopadových událostech roku 1989 se stal ředitelem divadla Josef Josefík, za jehož působení divadlo změnilo název na Moravské divadlo. V roce 1993 došlo ke sloučení souborů opery a operety a zároveň byl přerušen provoz divadla v Hodolanech. Provoz této budovy však zcela zrušen nebyl.¹⁵

Mezi poslední ředitele divadla bychom zařadili Josefa Podstatu, který divadlo vedl do roku 2013, ve funkci ho poté vystřídal Pavel Hekela, který vedl divadlo do roku 2018 a od roku 2018 do nynějška stojí v čele divadla David Gerneš.

Moravské divadlo je vícesouborové divadlo sídlící v jediné budově. V současné době je to jediné divadlo se třemi uměleckými soubory na střední a východní Moravě. Současný název Moravské divadlo Olomouc se používá od roku 1991. Po dlouhou dobu své existence prošel mnohými změnami. Například po roce 1958 bylo divadlo známé jako Divadlo Oldřicha

¹³ DRLÍK, Vojen, HOLEŇOVÁ Jana, LAZORČÁKOVÁ, Tatjana, ad. *Moravské divadlo 1920 -2000: almanach*. Olomouc. Moravské divadlo, 2000. 151 s.

¹⁴ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

¹⁵ ŠTEFANIDES, Jiří a kol. *Kalendárium dějin divadla v Olomouci (od roku 1479)*. 1. vydání, Praha: Pražská scéna, 2008. 271 s. ISBN 978-80-86102-40-5

Stibora. V období od roku 1975 do roku 1991 používalo divadlo název rozšířený o slovo státní, bylo to tedy Státní divadlo Oldřicha Stibora.¹⁶

Historie názvu Moravského divadla v Olomouci:

Od r. 1795 – Královské, městské, Národní divadlo

Od r. 1920 – České divadlo v Olomouci

Od r. 1935 – Městské divadlo

Od r. 1939 – Německé divadlo hlavního města Olomouce

Od r. 1945 – Městské divadlo

Od r. 1949 – Krajské oblastní divadlo

Od r. 1958 – Divadlo Oldřicha Stibora

Od r. 1975 – Státní divadlo Oldřicha Stibora

Od roku 1991 Moravské divadlo Olomouc¹⁷

2.2 Umělecký profil a umělecké soubory MDO

2.2.1 Opera

Opera jako divadelní útvar byla v olomouckém hudebním životě zakotvena hluboko. Nejprve ji provozovalo německé profesionální divadlo, čeští ochotníci a po vzniku Československa se stala nedílnou součástí české profesionální scény. Prvním ředitelem Českého divadla v Olomouci a zároveň šéfem jeho opery se na necelou sezonu stal skladatel a dirigent Jaroslav Stuka-Wilkonský. Do doby, než se stal ředitelem divadla, byl sbormistrem významného pěveckého spolku Žerotín. Jeho působení v divadle však nebylo tak úspěšné jako v čele Žerotína. V roce 1921 ho tedy na místě ředitele vystřídal Antonín Drašar. Ten společně s Karlem Nedbalem, šéfem opery, divadlo povznesl. Karel Nedbal byl již v době, kdy nastoupil na post šéfa olomoucké opery, zkušeným dirigentem Vinohradského divadla. Olomoucký operní soubor získal v jeho osobě nejen výborného dirigenta, ale především

¹⁶ NOVOTNÝ, Martin. *Divadlo v Olomouci na konci čtvrt století své existence*. s. 21

¹⁷ KOŽUŠNÍK, Václav. *Historie budov olomouckého divadla*. s. 31

vynikajícího dramaturga a šéfa. V roce 1924 provedl kompletní cyklus Bedřicha Smetany, dále do repertoáru zařadil opery Richarda Wagnera nebo Leoše Janáčka. V jeho stopách pokračovali i další dirigenti a šéfové – především Adolf Heller a po druhé světové válce také Iša Krejčí a Zdeněk Košler.¹⁸

Z počátečních nesnází, které mělo divadlo po druhé světové válce, vyvedl všechny soubory, tj. operu, operetu i činohru nový ředitel divadla Julius Lébl. Získal nové členy do oslabených ansámbľů a rozšířil stávající operní orchestr na padesát členů. Prvním poválečným šéfem opery se stal skladatel a dirigent Iša Krejčí. Olomoucká scéna se stejně jako ostatní česká divadla postupně vrátila k obvyklým repertoárovým titulům italských, francouzských a ruských autorů. Vedle těchto klasických děl se v dramaturgických plánech všech olomouckých hudebních institucí stále objevovala soudobá československá tvorba.

Změnou prošlo divadlo po roce 1989, kdy veškeré snahy o nové inscenace a zajímavou dramaturgii ustrnuly na divácky žádaných a oblíbených titulech českého a světového repertoáru. Příčinou byla změna způsobu financování divadel a s tím související obavy o ztrátu diváka. Z řady inscenací vybočovalo vždy pouze několik titulů. Martin Dubovic, první šéf po roce 1989, se sice snažil o zařazení soudobé tvorby, ale z řad diváků se setkal s nejednoznačným ohlasem. O inovace se pokusil i Václav Málek, jenž během krátké doby svého působení přivedl do souboru mladé pěvce a zařadil do repertoáru i málo uváděné operní tituly. Prvním šéfem po roce 1989 a zároveň prvním režisérem v této funkci se stal v roce 1990 již zmiňovaný Martin Dubovic. Oficiálně byl jmenován 1. října téhož roku a soubor vedl téměř deset let. K zásadní změně došlo v roce 1993, kdy se spojila opera a opereta v jedno velké těleso. Nové divadlo v Hodolanech, kde doposud sídlil operetní soubor, bylo uzavřeno a celý provoz se přesunul do budovy Velkého divadla na Horním náměstí. Jako hlavní důvody tohoto opatření byla zřejmě zhoršená ekonomická situace a špatný technický stav hodolanské budovy.¹⁹

Od té doby se zásadně změnila koncepce sezon i jejich dramaturgie. Sloučené soubory musely vyhovět poptávce po obou typech inscenací, do repertoáru bylo potřeba zařadit jak

¹⁸ NOVOTNÝ, Martin. *Divadlo v Olomouci na konci čtvrt století své existence*. s. 23

DRLÍK, Vojen, HOLEŇOVÁ Jana, LAZORČÁKOVÁ, Tatjana, ad. *Moravské divadlo 1920 -2000: almanach*. Olomouc. Moravské divadlo, 2000. 151 s.

¹⁹ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

ŠTEFANIDES, Jiří a kol. *Kalendárium dějin divadla v Olomouci (od roku 1479)*. 1. vydání, Praha: Pražská scéna, 2008. 271 s. ISBN 978-80-86102-40-5

operní, tak operetní či muzikálová díla. Počet premiérových titulů se stanovil na počet pět. S pravidelností se zařazovaly tři operní a dva operetní tituly za sezonu. Sólisté, sbor i orchestr zůstaly od roku 1993 pro obě složky společné. Pro nově vzniklý soubor tento krok představoval komplikaci, protože opereta vyžadovala odlišný přístup k pohybové, herecké i pěvecké stránce. Pomalu se také začala negativně projevovat absence mladých talentovaných zpěváků a soubor tak musel těžit především ze zkušených sólistů, kteří v Olomouci působili již dlouhou dobu. Šéf opery Martin Dubovic tento stav řešil tím, že zval řadu vynikajících hostů.

V průběhu devadesátých let byly na scéně uvedeny téměř čtyři desítky operních inscenací. Diváci mohli zhlédnout zahraniční repertoár, ve kterém nechyběly tituly, jako jsou *Figarova svatba*, *Bohéma*, *La Traviata* nebo *Tosca*. Mezi inscenace, které zanechaly u diváků jistě nezapomenutelný zážitek, patřila i Novákova *Lucerna*, Gounodův *Faust a Markétka* v Dubovicově režii nebo Mozartův *Idomeneo* v režijním ztvárnění Ladislava Štrose, jenž byl za tuto inscenaci nominován na cenu Alfréda Radoka. Na scéně Národního divadla v Praze se touto inscenací olomoucký soubor představil během Festivalu českého hudebního divadla v roce 1997 a získal za ni ocenění, tzv. velkou Libušku. Členové olomoucké opery s ní také úspěšně reprezentovali divadlo na 39. ročníku festivalu Smetanova Litomyšl.²⁰

Většina operních titulů uvedených do roku 1999 byla pojata po režijní, scénické i výtvarné stránce tradičně, převážně v historizujících kostýmech i scéně. Dramaturgie Martina Dubovice byla zaměřena na olomouckého diváka a zájezdovou činnost do zahraničí, čímž do divadla plynuly další finanční prostředky. Vědomě se vyhýbal všem experimentům ohrožujícím návštěvnost představení. V průběhu devadesátých let se tak v důsledku společenských změn vytratila původní linie progresivních dramaturgických plánů, započatá v období první republiky Karlem Nedbalem a po druhé světové válce dále rozvíjená Išou Krejčím, Zdeňkem Košlerem či Pavlem Pokorným.²¹

Martina Dubovice na počátku roku 1999 vystřídal ve funkci uměleckého šéfa sólista opery a režisér Václav Málek. Soubor vedl pouhé tři roky a jeho období charakterizovalo úsilí o změnu stávající situace. První úkol, který si Málek předsevzal, bylo omlazení a personální posílení souboru. Vyhledával mladé české operní pěvce napříč republikou v divadlech i na uměleckých školách a podařilo se mu jich přivést na olomoucká prkna zhruba jednu desítku.

²⁰ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

²¹ Tamtéž

K další změně došlo v sezoně 2002/2003, kdy odešel ředitel divadla Václav Kožušník. Kromě změny ředitele se také změnilo vedení souborů a na místo šéfa opery a operety nastoupila Ludmila Machytková. Olomoucké publikum ji velmi dobře znalo, protože v Olomouci působila od roku 1972, kdy se prvně veřejně představila v operetě *Stambulská růže* Leo Falla. Jako dlouholetá členka souboru věděla, jaké všechny problémy jsou spojeny s provozem a dramaturgií. Celé období jejího působení charakterizovalo hledání v oblasti dramaturgie i úsilí o nový přístup k operní látce. Již z dob Málkova působení přetrvávala spolupráce s mladými talentovanými pěvci, studujícími na Janáčkově akademii múzických umění v Brně a Akademii múzických umění v Praze, kteří v olomouckých inscenacích většinou jen hostovali.²²

Kromě operních režisérů, jako byli Václav Věžník, Inge Švandová-Koutecká či Martin Dubovic, kteří se podíleli na inscenacích a setrvali v tradičním pojetí aranžmá i herecké akce, se Ludmila Machytková pokusila hledat i v okruhu činoherních režisérů. Z této spolupráce vzešlo několik zajímavých inscenací, například Dvořákova *Rusalka*, Verdiho *Nabucco* nebo Verdiho *Attila*. Zejména poslední jmenované představení bylo považováno za velice zdařilé. Olomoucká inscenace *Attily* byla divadelně živá. Zřejmě i z tohoto důvodu byl Verdiho *Atilla* vyhlášen za nejlepší inscenaci festivalu hudebního divadla Opera 2007. Toto představení vyneslo do popředí některé z mladých olomouckých umělců.²³

Od roku 2010 získal operní soubor nového šéfa, byl jím Miloslav Oswald. Ten měl pro výkon této funkce velice dobré předpoklady, protože sám vystudoval operní zpěv na bratislavské konzervatoři a poté orchestrální dirigování na Vysoké škole múzických umění v Bratislavě. Šéfem opery a operety je dodnes.

Vedle hlavních dirigentských, režisérských a pěveckých osobností přispěly k vysoké kvalitě operních představení od roku 1945 až do současnosti i stovky dalších uměleckých a technických pracovníků. Byli to zejména korepetitoři, členové operního orchestru a sboru, v jehož čele stáli postupně sbormistři Benedikt Volauf, Karel Moor, Michael Lorenc, Lubomíra Hellová a další.²⁴

²² VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

²³ Tamtéž

²⁴ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

DRLÍK, Vojen, HOLEŇOVÁ Jana, LAZORČÁKOVÁ, Tatjana, ad. *Moravské divadlo 1920-2000: almanach*. Olomouc. Moravské divadlo, 2000.

2.2.2 Opereta

V prvních poválečných měsících fungovala opereta jako přidružená součást operního souboru. Postupně se vracela k uznávaným titulům. Sílily však snahy o její osamostatnění a v průběhu následujících několika let se postupně zformovalo jádro ansámblu. Prvním oficiálním šéfem se roku 1946 stal Vladimír Nechyba, který byl v čele operety do roku 1947. Poté následovalo období čtyřicetileté samostatné činnosti souboru v Hodolanském divadle, během něž se opereta zařadila mezi divácky nejpopulárnější složky instituce.

Dramaturgie jednotlivých sezon se odvíjela nejen od osobnosti šéfů a režisérů, ale byla ovlivněna také společenskou a politickou situací. Inscenace tak odrážely dobu svého vzniku i inscenační trendy. V repertoáru se běžně objevovala jak díla klasické operetní literatury, tak novinky soudobých skladatelů i muzikálová představení.²⁵

První poválečné operetní představení uskutečnilo divadlo v červnu roku 1945, bylo jím tehdy dílo Rudolfa Piskáčka *Tulák*. Teprve na podzim však začala skutečně první poválečná sezona. Na repertoár souboru se dostala především známá díla klasické operety, například *Polská krev* Oskara Nedbala.

Nová sezona 1947/1948 byla zahájena operetou Eugena Labiche *Slaměný klobouk* v režijní úpravě nového šéfa souboru Františka Paula. Paul byl osobitým komikem, všestranným hercem a tenoristou.²⁶

Do Olomouce postupně pronikala i muzikálová produkce. Roku 1950 uvedl Paul muzikál *Divotvorný hrnec* v české adaptaci Jiřího Voskovce a Jana Wericha. Dílo této autorské dvojice zařadil Paul do repertoáru ještě jedenkrát, a to roku 1953, kdy se pokusil oživit hru *Nebe na zemi*. František Paul byl v jistém slova smyslu průkopníkem olomouckých muzikálových inscenací. Své působení na postu šéfa však uzavřel v červnu roku 1954 inscenací klasické operety *Netopýr* od Johanna Strausse.²⁷

V roce 1954 se novým šéfem souboru operety stal Stanislav Regal. Než přijal angažmá v olomouckém divadle, prošel scénami v Českých Budějovicích, Kladně, Plzni, Opavě a

²⁵ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

DRLÍK, Vojen, HOLEŇOVÁ Jana, LAZORČÁKOVÁ, Tatjana, ad. *Moravské divadlo 1920-2000: almanach*. Olomouc. Moravské divadlo, 2000.

²⁶ HASÍKOVÁ, Miriam. *Meziválečné hudební divadlo v Olomouci*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2016. 336 s. ISBN 978-80-244-5037-7

²⁷ DRLÍK, Vojen, HOLEŇOVÁ Jana, LAZORČÁKOVÁ, Tatjana, ad. *Moravské divadlo 1920-2000: almanach*. Olomouc. Moravské divadlo, 2000.

Brně. Měl tedy již značné zkušenosti s divadelním provozem. Jeho úspěch byl vždy připisován mimořádnému talentu i vysoké inteligenci a nesmírnému zaujetí pro divadelní umění. Během života nastudoval sto sedmdesát čtyři inscenací, z toho sto dvacet šest v Olomouci. Uvedl na scénu množství ojedinělých představení a získal pro soubory vynikající sólisty, kteří mimo pěveckého nadání disponovali i tím hereckým a tanečním. Dokázal vytvořit jeden z nejlepších operetních souborů v tehdejší Československu, s nímž se nebál nastudovat díla jak klasického repertoáru, tak muzikálové tituly s jazzovými prvky. Proslul poměrně odvážnou dramaturgií a zálibou v uvádění soudobých autorů jak na poli operety, tak i muzikálu. Právě v oblasti muzikálového žánru můžeme jeho činnost označit za pokrokovou. Od počátku šedesátých let se v dramaturgickém plánu pravidelně vyskytovala jména slavných světových muzikálových komedií stejně jako tvorba českých a slovenských autorů. V průběhu jeho vedení soubor umělecky vospěl, měl vlastní sbor i orchestr a vzniklo mnoho ojedinělých inscenací. Šéfem operety byl až do roku 1979.²⁸

Vzhledem k náročnosti a komplexnosti operetního žánru byly kladeny na sólisty vysoké nároky jak po stránce herecké, pěvecké, tak i taneční. Mezi pozoruhodné projekty patřil bezesporu *Cirkus Humberto* Jaroslava Křičky. O rok později, při nastudování klasické operety *Čardášová princezna* Emmericha Kalmána, bylo poprvé použito otáčivé jeviště ve zrekonstruovaném novém divadle v Hodolanech. Vedle klasického operetního repertoáru a her se zpěvy se Regal nevyhýbal ani muzikálu. Kritika zhodnotila jako nejúspěšnější Regalův režijní počín první olomoucké nastudování muzikálu *My Fair Lady* Alana Jay Lerner a Fredericka Loeweho v roce 1966. Další muzikály přišly ihned záhy, v roce 1969 přišel na řadu muzikál *Kiss Me, Kate* Cole Porter. Skutečně velký ohlas zaznamenala inscenace slavného muzikálu dvojice Jerome Kern – Oskar Hammerstein *Lod' komediantů*. Poslední inscenaci, kterou ve svém angažmá Regal režijně připravil, byla opereta Roberta Stolze *Peppina*. V průběhu šedesátých a počátkem sedmdesátých let přivedl do Olomouce mnoho talentovaných mladých sólistů, kteří zde setrvali několik desetiletí a stali se pilířem souboru až do roku 1989.²⁹

Situace na počátku devadesátých let se rychle měnila. Tak jak probíhala přeměna společnosti, docházelo k proměnám i na poli divadla. Zmizela finanční jistota, která panovala

²⁸ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

²⁹ DRLÍK, Vojen, HOLEŇOVÁ Jana, LAZORČÁKOVÁ, Tatjana, ad. *Moravské divadlo 1920-2000: almanach*. Olomouc. Moravské divadlo, 2000.

v letech minulých, a vedení divadla se muselo vypořádat s otázkou, jak udržet nákladný provoz obou svých budov. Z ekonomických důvodů tedy přistoupilo roku 1993 k opětovnému sloučení souborů opery a operety. Olomoucký operetní soubor byl přesunut do hlavní budovy na Horním náměstí.

Po sloučení obou souborů tvořilo sezonu běžně pět titulů, z toho pouze dva spadající do oblasti operety a známých klasických světových muzikálů. V průběhu devadesátých let a po roce 2000 již zcela vymizela praxe provozování muzikálů a operet soudobých autorů. Dramaturgie se zaměřila výhradně na díla klasického repertoáru, která pro sloučený soubor představovala jistotu po inscenační, finanční i divácké stránce.³⁰

Z klasických operetních titulů byla v posledních dvaceti letech inscenována některá díla i opakovaně, například *Veselá vdova* a *Paganini* Franze Lehára, *Netopýr* Johanna Strausse a *Polská krev* Oskara Nedbala. Ani muzikálových titulů nebylo uvedeno málo, často byl dokonce každou sezonu uveden jeden.³¹

2.2.3 Balet

Olomoucký baletní soubor prošel v průběhu 20. století mnoha proměnami a jeho funkce v rámci divadelního provozu se postupně měnila. Teprve v druhé polovině minulého století se stal nezávislou samostatnou uměleckou složkou. Jeho úroveň souvisela především s finančním, personálním i provozním stavem divadla. Vzhledem k malému počtu členů v ansámbly, častému střídání sólových tanečníků, neustálé spolupráci na operních a operetních inscenacích, docházelo jen k nepravděpodobným pokusům o uvádění klasických baletů. Kromě toho se poměrně rychle střídali lidé ve vedení souboru.³²

Období krátce po skončení druhé světové války bylo plné změn, v té době vzniklo množství nových kulturních institucí a uměleckých těles. Týkalo se to i olomouckého divadla, kde po pětadvaceti letech došlo k osamostatnění baletního souboru. Neznamenal to však jeho absolutní nezávislost na opeře a operetě, právě naopak. Taneční vstupy byly součástí téměř každého nového představení. Vedením souboru byla ihned po skončení války pověřena Marie

³⁰ ŠTEFANIDES, Jiří a kol. *Kalendárium dějin divadla v Olomouci (od roku 1479)*. 1. vydání, Praha: Pražská scéna, 2008. 271 s. ISBN 978-80-86102-40-5

³¹ DRLÍK, Vojen, HOLEŇOVÁ Jana, LAZORČÁKOVÁ, Tatjana, ad. *Moravské divadlo 1920-2000: almanach*. Olomouc. Moravské divadlo, 2000.

³² VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

Zavadilová. Navázala na své působení v čele baletu z roku 1943. V té době do Olomouce nastoupili zkušení tanečníci ze Zemského divadla v Brně a při divadle začala fungovat baletní škola pro děti.³³

Dne 1. září 1945 byl novým šéfem baletu jmenován Loris Relský (vlastním jménem Bohumil Tichý) a Marie Zavadilová zůstala v Olomouci jako sólová tanečnice. Relský vystudoval balet na konzervatoři v Brně a záhy se stal žádaným tanečníkem i choreografem. Ještě téhož roku uvedl na olomouckém jevišti *Šeherezádu* Rimského – Korsakova. Choreograficky se na přípravě podílela Marie Zavadilová, která se objevila v hlavních tanečních rolích.³⁴

Následující sezony byly negativně ovlivněny nestabilitou poměrů v souboru, proto došlo k významné premiéře až v roce 1948, kdy mohli olomoučtí diváci zhlédnout *Labutí jezero*. Funkci šéfa baletu přijal v roce 1949 Josef Sokol, který se zaměřil především na český repertoár a soudobé autory. Uvedl v premiéře balet *Krysař* Pavla Bořkovce nebo *Filozofskou historii* v hudebním zpracování Zbyňka Vostřáka. Nepřítomnost titulů klasické baletní literatury se však brzy ukázala jako nežádoucí. Proto se poprvé v historii olomouckého divadla objevil na scéně slavný balet Petra Iljiče Čajkovského *Louskáček*.

Roku 1956 přišel ze slovenského košického divadla do olomouckého angažmá choreograf Rudolf Macharovský. Ten se snažil o skutečně profesionální práci a pevnější řád v souboru. V průběhu svého uměleckého života prošel řadou pražských i dalších českých divadel. Patřil k předním baletním osobnostem poválečné éry. Byl všestranně vyspělým tanečníkem a nápaditým choreografem. Spolupracoval na desítkách operetních, operních inscenacích a více jak padesáti filmech. Všeobecný tlak na uvádění sovětských a ruských děl oslabil Macharovský uváděním děl Petra Iljiče Čajkovského, Nikolaje Rimského – Korsakova a dalších skladatelů tvořících základní pilíř baletního repertoáru. Až devět let po únoru 1948 připravil Macharovský premiéru baletu o pěti obrazech Arama Chačaturjana *Gajané*. O rok později zazněla v divadle hudba instrumentální suity *Šeherezáda* Nikolaje Rimského – Korsakova, opět v choreografickém zpracování Macharovského.³⁵

³³ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

DRLÍK, Vojen, HOLEŇOVÁ Jana, LAZORČÁKOVÁ, Tatjana, ad. *Moravské divadlo 1920-2000: almanach*. Olomouc. Moravské divadlo, 2000.

³⁴ Tamtéž

³⁵ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

V šedesátých letech se objevila v čele souboru další významná osobnost s výrazným choreografickým talentem – byl jím Josef Škoda, absolvent Bublovy baletní školy v Praze. Krátce působil v Národním divadle v Praze a následně v Brně. Založil baletní soubor v Opavě a v sezoně 1945/1946 se stal jeho šéfem. Dále působil v Liberci, Brně a Plzni. Poslední a zároveň nejdelší angažmá prožil právě v olomouckém divadle. Směřoval jak ke klasickému repertoáru, tak k moderní a současné tvorbě, podílel se na choreografiích k operetám, operám i dramatům. Velmi výrazně prosazoval české autory. Během působení v Olomouci se mu podařilo uvést celkem devět světových premiér. Snažil se dosáhnout vysoké technické úrovně tanečnicků, soubor stabilizoval a dovedl ho ke skutečné profesionalitě. Dobře zvolenou dramaturgií a neustálým tréninkem pozvedl olomoucký balet mezi uznávaná tělesa v republice. Zatížení olomouckého souboru bylo tehdy skutečně obrovské. Běžně vystupovali v třiceti představeních měsíčně, obvykle večerních a ráno v devět na sále opět začínal trénink a studium titulů. V roce 1961 zařadil Škoda vůbec poprvé do dramaturgického plánu olomouckého divadla Prokofjevův balet *Romeo a Julie*. V následujících letech se soubor k Prokofjevovu dílu neustále vracel, Škoda nastudoval také *Popelku* či *Kamenný kvítek*. V hlavních rolích se začala pravidelně objevovat primabalerína Jiřina Šlezingrová. V době Škodova vedení tančila téměř všechny sólové role.³⁶

Roku 1963 Josef Škoda premiérově nastudoval baletní symfonii olomouckých autorů Václava Koláře a Aloise Rečky s názvem *Touha*. Ve svém pozdějším období se zaměřoval především na nastudování kratších opusů tehdejších soudobých skladatelů. Působení Josefa Škody v Olomouci pozvedlo baletní soubor a učinilo z něj profesionální těleso, které se nemuselo bát celostátního srovnání. Jeho zkušenosti, nejen na poli dramaturgie a vedení souboru, ale také jako choreografa a tanečníka, zanechaly v olomoucké divadelní historii výraznou stopu. Moderní pojetí a snaha o maximální využití všech dostupných prostředků přispívajících k neotřelosti představení přinesly souboru příznivou odezvu i mnohá ocenění.³⁷

Jeho nástupce Karel Jurčík již přebíral technicky zdatné, disciplinované umělecké těleso. Na místo šéfa baletu nastoupil začátkem sezóny 1977, zatímco bývalý šéf

³⁶ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

³⁷ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

ŠTEFANIDES, Jiří a kol. *Kalendárium dějin divadla v Olomouci (od roku 1479)*. 1. vydání, Praha: Pražská scéna, 2008. 271 s. ISBN 978-80-86102-40-5

olomouckého baletu Josef Škoda zůstal tzv. kmenovým choreografem až do konce roku. Jurčík, původně sólový tanečník z Ostravy, který s choreografií víceméně začínal, vycházel především ze svých vlastních interpretačních zkušeností. Roku 1978 na olomouckém jevišti poprvé divákům představil expresivní balet Bély Bartóka *Podivuhodný mandarín*. Pod jeho vedením došlo v roce 1982 k prvnímu jevištnímu ztvárnění impresionistické skladby Clauda Debussyho *Moře*.³⁸

Od roku 1994 inscenovali balety také choreografové z Národního divadla v Praze, například Marta Drottnerová a její manžel Jiří Blažek. Z jejich spolupráce s olomouckým divadlem vznikla inscenace baletu Cesara Pugniho *Notre Dame de Paris*. Jednou z největších předností tohoto baletu byla jeho srozumitelnost, za což byl balet kladně hodnocen. Jde o jev, který není zcela samozřejmý, i když by měl být v každé inscenaci prvořadý. Tuto přednost olomouckého provedení nutno připsat k dobru úpravě, choreografii a režii Marty Drottnerové a Jiřího Blažka. Baletní soubor přispěl svou premiérou k Roku české hudby uvedením *Novosvětské symfonie* Antonína Dvořáka v choreografickém zpracování Roberta Balogha.

Sólisté olomouckého baletu byli v pozdějším období několikrát uvedeni v širších nominacích pro udělení Ceny Thálie. Renáta Mrózková získala na jaře roku 2009 cenu Philip Morris Ballet Flower Award (Poupě baletu) a Lucie Martináková obdržela Cenu za nejlepší ženský taneční výkon sezony a Cenu Olomouckého kraje za přínos v oblasti kultury za roli Edith Piaf.³⁹

V roce 2010 stal novým uměleckým šéfem baletního souboru Robert Balogh, kterého nebylo potřeba představovat ani ansámblu, ani publiku. Do olomouckého divadla nastoupil již v osmdesátých letech jako tanečník a choreograf. Od konce devadesátých let vytvářel choreografie na dalších českých scénách a mimoto vystupoval v zahraničí se svým baletním souborem Balogh–Ballett Prag. Zúčastnil se řady mezinárodních soutěží zaměřených na choreografii, například roku 1991 získal třetí místo v Tokiu za povinnou skladbu na část Ravelova *Smyčcového kvartetu F dur*, nazvanou *Nerozlučně* a za volnou skladbu *Neklidné vidiny*. Dále mu byla roku 1994 udělena zlatá medaile v americkém Jacksonu. Na počátku nového tisíciletí se vrátil do Olomouce a roku 2004 založil občanské sdružení – Baletní studio

³⁸ŠTEFANIDES, Jiří a kol. *Kalendárium dějin divadla v Olomouci (od roku 1479)*. 1. vydání, Praha: Pražská scéna, 2008. 271 s. ISBN 978-80-86102-40-5

³⁹VÍČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

při Moravském divadle Olomouc. Celovečerní představení, která s dětmi vytvořil, se setkala s obrovským ohlasem diváků. Jako choreograf, který pracoval s olomouckým souborem již dlouhá léta, hledal především nevšední náměty a nebál se experimentovat s prvky populární hudby. Pro odbornou i laickou veřejnost vytvořil nový festival. Nultý ročník Ballet Days Olomouc měli možnost příznivci tance navštívit roku 2008. Festival byl spojen s taneční soutěží Grand Prix Award, jíž se účastnili mladí tanečníci nejen z České republiky, ale i z okolních států. Díky festivalu mělo olomoucké publikum jedinečnou možnost srovnat české a zahraniční baletní produkce i úroveň jednotlivých tanečníků. Robert Balogh patřil v dlouhé řadě choreografů působících v olomouckém divadle mezi skutečné osobnosti, poněvadž dal baletu novou tvář, neobvyklou a plnou přitažlivé hudby a divadla.⁴⁰

2.2.4 Činohra

S dějinami olomoucké činohry je spojeno mnoho významných jmen. Patří k nim například Josef Bek, Slávka Budínová, Petr Pelzer, Radoslav Brzobohatý, Alois Švehlík a Pavel Liška. Tato jména zná snad každý z nás z televizních obrazovek nebo z různých divadel. Už méně z nás ale ví, že začátky jejich kariéry jsou spojovány právě s Moravským divadlem v Olomouci.⁴¹

Činohra Českého divadla v Olomouci zahájila svoji činnost 2. září 1920 inscenací *Salomena* českého dramatika Bohumila Adámka. Režisérem a hercem většiny významnějších inscenací byl první šéf činohry Drahoš Želenský, který v olomouckém angažmá zůstal do roku 1924. Na dramaturgii se zpočátku podílel i mnohostranně kulturně činný ředitel olomoucké Studijní knihovny Bohuš Vybíral. V prvních letech se na repertoáru objevovaly především české klasické hry, ale nezapomínalo se také na hry světových autorů, jako byli W. Shakespeare, Moliere, N. V. Gogol, F. M. Dostojevskij. Ze současných autorů byli zastoupeni Jaroslav Kvapil, Jiří Mahen a bratři Čapkové. Málo početný soubor se v prvních sezonách hodně proměňoval. Kromě tehdejších hrajících režisérů v něm byli také Jarmila Svobodová, Karel Šmíd a herci, kteří byli oporami olomoucké činohry řadu dalších let -

⁴⁰ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

⁴¹ *Historie souboru činohra*. Moravské divadlo Olomouc. [online] Dostupné z <http://www.moravskedivadlo.cz/cinohra/historie/> [cit. 2. 12. 2021]

František a Jarmila Kurandovi, Josef Toman, Milada Frýdová. V této době si divadlo ještě neformovalo svou osobitou dramaturgii, poněvadž na repertoáru byla pouze tradiční díla.⁴²

V sezoně 1923/1924 byl v čele činohry herec a režisér Karel Černý. Jako režisér se zaměřoval na hry psychologického realismu a na hry expresionistické. Zrežíroval zde například *Romea a Julii* W. Shakespeara. Jeho nejvýznamnější inscenací však bylo roku 1924 první nastudování hry *Svatý Václav* od Jaroslava Durycha. V tomto období přišli do souboru noví herci – Eva Adamcová, Marta Divíšková, Jaroslav Partyk a další.⁴³

V roce 1924 byl původně jako herec angažován František Salzer, který ale po odchodu Karla Černého v roce 1926 převzal v olomoucké činohře i vedoucí úlohu režiséra. Navázal na Černého směřování k expresionismu a činohru obohatil o divadelní avantgardu. Do repertoáru zařazoval hry klasických i moderních dramatiků. Salzrův soubor doplnili umělci, kteří se vraceli do Olomouce. Byli to například Otomar Korbelař, Jarmila Korbelařová, Jaroslav Průcha a Oldřich Svoboda. V roce 1929 odešel do Prahy Otomar Korbelař a v roce 1930 i František Salzer. Následovaly odchody E. Adamcové, M. Frýdové, J. Korbelařové, J. Průchy. Uzavřelo se tak první desetiletí olomoucké činohry.⁴⁴

V sezoně 1930/1931 došlo k mnohým změnám. Měnili se ředitelé divadla a v činohře bylo angažováno několik nových členů, kteří však zůstali jen na jednu sezonu. Mezi významné patřil zejména Emil František Burian. Jeho zkušeností s avantgardním divadlem a jeho všestranné tvůrčí invence však bylo využito jen málo. Nově na místo ředitele nastoupil divadelní publicista, herec a režisér Stanislav Langer. Uváděl moderní dramata i běžný dobový repertoár, často ve vlastních překladech. Od roku 1931 se stal uměleckým šéfem činohry Oldřich Stibor a začal utvářet nový profil činohry. Dobře znal moderní divadla německá, polská a zejména ruská. Opíral se o českou divadelní tradici i vlastní zkušenosti z avantgardy, k níž patřil už svými divadelními začátky v Ostravě a v Praze. Oldřich Stibor spolupracoval s olomouckými překladateli Evou Bubelovou, Bohuslavem Ilkem, O. F. Bablerem. Měl podporu olomouckých divadelních kritiků. S některými dokonce tvořivě spolupracoval. V roce 1931 také vznikla nová olomoucká divadelní scéna, tou bylo Komorní divadlo. Otevřením Komorního divadla mohla činohra lépe odlišovat svůj repertoár. Konaly

⁴² DRLÍK, Vojen, HOLEŇOVÁ Jana, LAZORČÁKOVÁ, Tatjana, ad. *Moravské divadlo 1920-2000: almanach*. Olomouc. Moravské divadlo, 2000.

⁴³ Tamtéž

⁴⁴ DRLÍK, Vojen, HOLEŇOVÁ Jana, LAZORČÁKOVÁ, Tatjana, ad. *Moravské divadlo 1920-2000: almanach*. Olomouc. Moravské divadlo, 2000.

se zde večery poezie, ale hrály se zde také inscenace jako třeba *Smuteční hostina* od Victora Dyka. Od poloviny třicátých let se Stibor při cestách do sovětského Ruska zblízka seznamoval se sovětskou divadelní avantgardou a navazoval osobní kontakty s jejími tvůrci.⁴⁵

V druhé polovině třicátých let a v počátcích okupace se olomoucká činohra obracela k evropské klasice a zejména Stiborovy inscenace Shakespearova *Caesara*, *Romea a Julie* a *Večera tříkrálového*, Schillerových *Loupežníků* a Gogolova *Revizora* postihovali její básnické a divadelní kvality. V průběhu třicátých let se Stiborovi podařilo v činohře vytvořit umělecky stmelенý kolektiv, v němž z dvacátých let zůstali J. Toman, V. Minaříková, novými členy se stali Vlasta Kleinová, František Brož, Jaroslav Raušer a mnoho dalších. Třicátá léta jsou především Stiborovou zásluhou pro olomouckou činohru nejvýznamnějším obdobím první poloviny 20. století.⁴⁶

V roce 1943 odešel do Plzně ředitel divadla S. Langer a na jeho místo nastoupil Julius Lébl, který se věnoval také režii činoherních inscenací. S ním do angažmá nastoupil jako režisér Rudolf Kulhánek, o rok dříve se šéfem výpravy stal Oldřich Šimáček, jehož působení v Olomouci představuje další významnou etapu vývoje olomoucké scénografie. V prvním poválečném období od května 1945 do roku 1948 byla zřetelná snaha v repertoáru odrazit soudobý společenský stav a inscenovat novou světovou dramaturgiu. Uváděly se hry, v nichž se odráží válečná zkušenost a její současný dosah. Únor 1948 a nový politický režim se brzy projevil i v činohře především v repertoáru. Centrálně prosazovaná kulturně politická linie přinesla i v Olomouci schematické hry s tzv. budovatelskou tematikou i velký počet ruských a sovětských her.⁴⁷

V relativně krátkém období svého olomouckého působení přivedl činohru k mimořádnému vzestupu v letech 1951-1953 její nový šéf Jaromír Pleskot, s nímž úzce spolupracoval dramaturg Emil Radok a scénograf Oldřich Šimáček. Pleskotovy inscenace obsahovaly tragiku a rozpoutávaly veselí a hravost. V repertoáru byly především klasické hry, například Tylův *Strakonický dudák*, Molierovy komedie *Jeho urozenost pan Měšťák* a *Don Juan*, *Othello* a *Zkrocení zlé ženy* W. Shakespeara. Pod Pleskotovým vedením se činohra opět stala tvořivým souborem, v němž se spojili herci ještě ze Stiborovy éry V. Kleinová,

⁴⁵ *Historie souboru činohra*. Moravské divadlo Olomouc. [online] Dostupné z <http://www.moravskedivadlo.cz/cinohra/historie/> [cit. 2. 12. 2021]

⁴⁶ DRLÍK, Vojen, HOLEŇOVÁ Jana, LAZORČÁKOVÁ, Tatjana, ad. *Moravské divadlo 1920-2000: almanach*. Olomouc. Moravské divadlo, 2000.

⁴⁷ Tamtéž

J. Raušer, J. Toman s další generací, kterou představovali Z. Rozsypalová, J. Bek, B. Koukal a s těmi, kteří přicházeli v dalších letech – Věrou Bublíkovou, Slávkou Budínovou, Boženou Frankovou, Bohuslavem Čápem, Bohdanem Denkem, Iljou Rackem. Během Pleskotova olomouckého působení se olomoucká činohra opět zařadila na přední místo mezi českými divadly. Jeho odchod a po něm následující odchody několika herců soubor citelně oslabil, postupně byl však doplněn novými významnými posilami.⁴⁸

V letech 1953-1955 převzal olomouckou činohru Karel Jernek. Režíroval hlavně klasická díla jako *Radúz a Mahulena* Julia Zeyera. Kromě něho režírovali v činohře i Mojmir Drvota s J. Léblem. Jernek na postu šéfa činohry zůstal až do roku 1955. Přejídné a nejednotné období pro činohru skončilo nástupem režiséra Karla Nováka, za jehož vedení a ve spolupráci s dramaturgem Vojtěchem Kabeláčem činohra dosahovala plné shody dramaturgických záměrů a inscenačních výsledků. Novák i v inscenacích klasiky věnoval pozornost problémům současného světa. S respektem ke kreativité herců formoval výrazově soubor, v němž dominovali V. Bublíková, S. Budínová, A. Pekárková, Marie Preislerová, Z. Rozsypalová, F. Brož a další. Novákovo období bylo dalším významným mezníkem v historii olomoucké činohry. Její inscenace budily celostátní pozornost. Díky vysoké kvalitě tehdejších inscenací dostal Karel Novák pracovní nabídku z Divadla E. F. Buriana, kterou přijal a Olomouc opustil. Soubor opustili i někteří z řad umělců. Po všech odchodech z Novákova souboru v Olomouci zůstali jen M. Preislerová, F. Brož, B. Koukal, k. Marek. Z nově angažovaných bychom mohli jmenovat například Olgu Doležalovou, Radoslava Brzobohatého, Milana Vágnera. V Olomouci zůstali ovšem jen krátce. V šedesátých letech se olomoucká činohra rozrostla o mnoho nových umělců, byli to například Jiřina Barášová, Miluše Hradská, Věra Kološová, Michaela Kubisová, Petr Pelzer, Jaroslav Švehlík, Alois Švehlík. Někteří z nich zůstali opět pouze pár sezon a o to obtížnější byl proces formování nového souboru, protože na sebe narážely zkušenosti mladých herců z několika divadel, což poznamenávalo nejednotností hereckého stylu některé inscenace.⁴⁹

Herecký soubor v 70. a na počátku 80. let prošel řadou změn, jeho základ však stále tvořili známí umělci. Počátkem 80. let měla olomoucká činohra charakter standardní oblastní scény vyznačující se tradičními inscenačními postupy a dobově vyžadovaným dramaturgickým modelem, v němž mohly být zastoupeny tituly české a ruské klasiky, české

⁴⁸ DRLÍK, Vojen, HOLEŇOVÁ Jana, LAZORČÁKOVÁ, Tatjana, ad. *Moravské divadlo 1920-2000: almanach*. Olomouc. Moravské divadlo, 2000.

⁴⁹ Tamtéž

novinky, světová klasika a oddechové komediální tituly. Zásadní změna je spojena s příchodem absolventa pražské DAMU Jana Buriana v sezoně 1984/1985. Jeho úspěchem byla například *Matka* od Karla Čapka, *Poprask na laguně* od Carla Goldoniho. S jeho režijním stylem byli spokojeni zejména mladí herci. Přestože u kritické veřejnosti měly inscenace pozitivní ohlasy, věrní diváci zvyklí na klasické hry začali ubývat. Kvůli strachu z menší návštěvnosti byl Jan Burian nucen odejít.⁵⁰

Listopad 1989 znamenal společenské změny a velké změny i pro olomoucké divadlo. Změnilo se vedení činohry i celého divadla. Divadlo bylo nuceno kvůli ekonomickým potížím zavřít budovu Nového divadla v Hodolanech. Od roku 1991 spravoval divadlo Úřad Města Olomouce a v lednu 1992 změnilo název na Moravské divadlo. Na repertoáru se začali objevovat autoři, kteří byli dříve režimem zakázáni. V roce 1993 se šéfem činohry stal Ivan Balad'a. V době, kdy byl šéfem činohry, se činohra snažila vystoupit z dřívějšího stereotypu a přilákat náročnější publikum. Do hereckého souboru se v této době dostali konzervatoristé, byli to například Pavel Liška a Gustav Řezníček.⁵¹

Od sezony 2016/2017 je šéfem činohry herec a režisér Roman Vencel a dramaturgyně Michaela Doležalová. Herecký soubor se skládá mj. z Václava Bahníka, Vlasty Hartlové, Daniely Klevetové, Jaroslava Krejčího, Ivany Plíhalové, Petra Vaňka a dalších. Na repertoáru jsou například *Postřižiny* Bohumila Hrabala, *Kupec benátský* Willama Shakespeara, *Evžen Oněgin* Alexandra Sergejeviče Puškina nebo *Splašené nůžky* Paula Pörtnera.⁵²

⁵⁰ DRLÍK, Vojen, HOLEŇOVÁ Jana, LAZORČÁKOVÁ, Tatjana, ad. *Moravské divadlo 1920-2000: almanach*. Olomouc. Moravské divadlo, 2000.

⁵¹ Tamtéž

⁵² VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

2.3 Významné osobnosti Moravského divadla Olomouc

V uměleckých souborech Moravského divadla Olomouc působila celá řada vynikajících umělců a výjimečných osobností, které se zasloužili o jeho věhlas a o jeho výlučné postavení mezi uměleckými institucemi. Po celou dobu své existence bylo divadlo nedílnou součástí kulturního dění města Olomouce. O to, že bylo o divadle slyšet, se zasloužili jak jeho ředitelé, kteří dokázali divadlo finančně a provozně zabezpečit, tak i přední a uznávaní šéfové opery a operety nebo nadaní tanečníci zastávající post choreografů. Začátky divadla nebyly jednoduché, zejména kvůli světové válce, ale hlavně kvůli politické situaci, která nastala. Lepší časy se střídaly s těmi horšími. Všichni v divadle ale měli vždy dostatek sil na to, hledat způsoby pro ta nejlepší řešení. Všechny olomoucké umělce spojoval stejný cíl, povznést hudební kulturu a obohatit diváka o kulturní zážitky. Neodradily je těžké chvíle a divadlo dovedli až do současné podoby, která má zásadní vliv na olomouckou hudební scénu. Za všemi úspěchy divadla však nestojí pouze výtečné vedení významných osobností, ale i trpělivá a obětavá práce členů souborů opery, operety, baletu a činohry.

2.3.1 Iša Krejčí

10. 7. 1904 - 6. 3. 1968

Iša Krejčí patří k předním skladatelům období mezi dvěma válkami. Narodil se 10. července 1904 v Praze na Vinohradech. Jeho otec František Krejčí byl profesorem psychologie a přednášel na Karlově univerzitě. Iša se začal věnovat hudbě již v útlém věku. Když mu bylo sedm let, začal hrát na housle a již v devíti letech hrál na klavír. Svá studia zahájil na akademickém gymnáziu na Vinohradech, kde založil pěvecký kroužek. Po úspěšném složení maturitní zkoušky v roce 1923 se zapsal na Karlovu univerzitu, obor dějepis a hudební věda. Zároveň nastoupil do třetího ročníku skladebné třídy prof. Karla Boleslava Jiráka na pražské konzervatoři. Zde začal studovat dirigentství. Společně s Františkem Bartošem, Pavlem Bořkovcem a Jaroslavem Ježkem vytvořil avantgardní skupinu. Nazývali se skupinou Mánesa. Jako skladatel vstoupil Krejčí do českého hudebního světa v roce 1925. O tři roky později, v roce 1928 působil v bratislavské opeře jako korepetitor a dirigent. Po čtyřech letech se vrátil zpátky do Prahy, kde nastoupil do pražské rozhlasové stanice jako zvukový režisér, později i jako dirigent. Za svého působení v rozhlase, vytvořil řadu děl. Mezi

jeho zásadní díla patří opera podle Shakespearovy Komédie plné omylů nazvaná *Pozdvižení v Efesu*.⁵³

Po roce 1945 dostal Iša Krejčí současně dvě pracovní nabídky. V červenci mu v rozhlase oznámili, že by o něho měli zájem jako o dirigenta a druhou nabídkou bylo šéfování opery v Olomouci. Nebylo to lehké rozhodování, ale Iša nakonec přijal obě místa. Již během první sezony si získal oblibu u obecnstva. V roce 1945 napsal *Tři scherzina pro flétnu a klavír* a *Dvacet variací na vlastní téma*, z olomouckého období je také orchestrální *Serenáda*. Roku 1949 převzal cenu hlavního města Prahy za *Dvacet variací* a téhož roku mu město Olomouc udělilo cenu za vedení opery. Iša Krejčí setrval v Olomouci jako šéf opery celkem třináct let. Dá se říct, že to byla vrcholná doba jeho kariéry. Nicméně nepovažoval tuto činnost za svůj konečný cíl. Ukázal, co dovede a doufal, že si jeho úspěchů všimnou v hlavním městě. Iša Krejčí se vepsal třináctiletou prací nejen do olomoucké, ale i poválečné operní dramaturgie. Nepřipustil ani na okamžik, aby repertoár olomoucké opery ztratil vysokou úroveň. Během jeho olomouckého působení zaznělo na jevišti Městského divadla (dnešního Moravského divadla) zhruba sto titulů české i světové operní literatury. Patřil mezi ty osobnosti českého hudebního světa, v jejichž uměleckém životě se spojovalo více samostatných profesí. Jako skladatel byl známý hlavně svoji operní tvorbou. Jako dirigentovi mu vyhovovaly opery české, slovanské a klasické. Největšího hudebního genia spatřoval v osobnosti Wolfganga Amadea Mozarta, velkou úctu choval také k dílu Christopa Willibalda Glucka, Bedřicha Smetany a Otakara Ostrčila. Právě v Ostrčilovi viděl kromě skladatele a šéfa i výborného dramaturga. V době Krejčího působení se počet sólistů pohyboval okolo dvaceti, přičemž někteří z nich zůstali v Olomouci pouze krátký čas a odešli do dalšího angažmá v českých či slovenských divadlech. Orchester znásobil počet hráčů na padesát a také sbor posílili noví členové. Střídavě však stav kolísal mezi třiceti až čtyřiceti zpěváky.⁵⁴

Ve své tvorbě věnoval Krejčí také velkou pozornost Dvořákovi, Foerstrovi, Fibichovi a Janáčkovvi. Z díla Leoše Janáčka v Olomouci zazněly například opery *Její pastorkyňa*, *Káťa Kabanová* či *Příhody liška Bystroušky*. Český repertoár v dramaturgii Iši Krejčího

⁵³ HEŘMAN, Kristián. *Almanach ZUŠ IK 1969-2019*. Základní umělecká škola Iši Krejčího Olomouc. [online] © 2020. Dostupné z <https://zusik.cz/o-skole/historie-skoly/> [cit. 19. 11. 2021]

⁵⁴ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

zastupovalo čtyřicet osm oper, což představovalo zhruba polovinu všech uvedených děl. Při výběru zahraničního repertoáru sehrávaly velkou roli u Krejčího osobní preference. Obdiv k Mozartově hudbě se odrážel nejen v zařazování jeho oper na repertoár, ale i v preciznosti jejich nastudování. Navíc Mozartovu tvorbu považoval Krejčí za nepostradatelnou součást dramaturgického plánu každé operní scény. V Olomouci byla uvedena *Kouzelná flétna*, *Don Giovanni*, *Figarova svatba*, *Únos ze serailu*. Povinností každé operní scény se po roce 1948 stalo pravidelné uvádění nejméně jednoho titulu ruského. Velký ohlas zaznamenalo nastudování Borodinova *Knížete Igora*. Často se také vracel k dílům Čajkovského a propagoval také Rimského-Korsakova. Postupem doby se na repertoár vracela i díla skladatelů z německy mluvících zemí, například Wagnerův *Bludný Holanďan*.

V průběhu třinácti let, kdy stál Iša Krejčí v čele souboru, zaznělo na olomouckém jevišti zhruba sto titulů české i světové operní literatury. Přestože mu publikum vyčítalo například opomíjení děl italských skladatelů, výrazně ovlivnil dramaturgické smýšlení a směřování olomouckého souboru. Za dramaturgii získal Iša Krejčí v roce 1950 ocenění Divadelní žatvy⁵⁵ a o rok dříve Cenu města Olomouce. I přes všechna tato ocenění se v souboru proti jeho osobě zvedla vlna nevole. Krejčí tlak vedení a situaci v souboru neustál a podal demisi, kterou ředitel Svetozar Vítek přijal s okamžitou platností. V roce 1958 odešel do Prahy. Od 1. 1. 1959 byl dramaturgem v opeře Národního divadla.⁵⁶

2.3.2 Zdeněk Košler

25. 3. 1928 – 2. 7. 1995

Zdeněk Košler byl významný český dirigent, který byl často oceňován i na mezinárodních dirigentských soutěžích. Pocházel z muzikantské rodiny. Jeho otec Václav Košler byl členem orchestru Národního divadla v Praze a matka Malvína Katzová byla zpěvačka. Společně se svým bratrem navštěvoval Kühnův dětský sbor v Praze, v němž později působil jako korepetitor. Absolvoval nejprve reálné gymnázium a poté v roce 1948 nastoupil na Akademii múzických umění. Současně od roku 1948 zastával post korepetitora v Národním divadle v Praze. Už v té době se projevovalo jeho výjimečné nadání podpořené

⁵⁵ Divadelní žatva byla přehlídkou profesionálních divadelních souborů. Hodnotil se umělecký aspekt, výběr her a jejich zpracování, ale i to, do jaké míry byly splněny ideologické směrnice.

⁵⁶ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

dokonalým sluchem a obrovskou pamětí, díky níž si mohl později dovolit dirigovat operní představení z paměti. Nejen tím vzbuzoval v každém muzikantovi přirozený respekt. V roce 1956 se Košler zúčastnil dirigentské soutěže v Besançonu, kde získal první cenu. Účinkování v této soutěži bylo jeho prvním zahraničním úspěchem. Roku 1958 se poprvé představil olomouckému publiku, když řídil nastudování Janáčkovy opery *Věc Makropulos*. Na základě velkého úspěchu inscenace byl ještě téhož roku jmenován novým šéfem opery. Přestože v Divadle Oldřicha Stibora v Olomouci setrval pouhé čtyři roky, lze jeho působení považovat za významnou etapu v historii souboru. Kromě dramaturgicky ojedinělých počínů přispěl Košler k omlazení souboru, především sólistické složky. Soubor se díky jeho vysokým nárokům, preciznosti v nastudování inscenací i výborné volbě spolupracovníků a účinkujících zařadil mezi nejlépe hodnocená operní tělesa tehdejší doby. Dramaturgický plán sestavoval vždy s ohledem na vkus publika. Jednalo se o poměrně pestrou škálu známých domácích i zahraničních děl v kombinaci se soudobou tvorbou českých autorů. Mezi oblíbené a známé opery vkládal méně častá, případně v Olomouci dosud neuvedená díla.⁵⁷

Stejně jako Iša Krejčí i Košler ctil Mozartovo dílo. Z Mozartových oper zazněly na olomoucké scéně *Così fan tutte*, *Don Giovanni* a *Figarova svatba*. Všechna mozartovská představení v nastudování Zdenka Košlera si získala u publika velkou oblibu. Významné zastoupení v repertoáru měla také česká opera, která tvořila téměř polovinu všech uváděných děl. S největší návštěvností se setkala inscenace *Prodané nevěsty* z roku 1959 v Košlerově hudebním nastudování. Mezi divácky oblíbené tituly se zařadila i *Rusalka* od Antonína Dvořáka.

Vedle tradičních a divácky oblíbených zahraničních operních titulů, jakými byly například *Tosca*, *La Traviata* či *Carmen*, zařadil Košler do své dramaturgické koncepce také komickou jednoaktovku *Chytračka* Carla Orffa, která se hrála v jeden večer spolu s Bartókovým dílem *Hrad Modrovousův*. Při tomto prvním provedení obou oper na olomoucké scéně si jejich nastudování Košler rozdělil s Pavlem Pokorným. S olomouckým publikem se Zdeněk Košler rozloučil inscenací Mozartovy *Figarovy svatby*. Roku 1962 odešel do Ostravy do Státního divadla, které v té době mělo velmi dobrý operní soubor.⁵⁸

⁵⁷ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

VILÍMEC, Miroslav. *Zdeněk Košler I*. Hudební rozhledy. [online]. © 2007. Dostupné z http://hudebnirozhledy.scena.cz/www/index.php?page=clanek&id_clanku=2491 [cit. 19. 11. 2021]

⁵⁸ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

V roce 1963 získal nejvýznamnější cenu na mezinárodní soutěži Dmitrije Mitropulouse v New Yorku, jejíž součástí byl i stipendijní pobyt v Newyorské filharmonii, které šéfoval Leonard Bernstein. Košler se stal na jeden rok jeho asistentem. Potom dostal pozvání do Komische Oper v Berlíně, kde dirigoval v letech 1965-1968, stal se i jejím šéfdirigentem.

Během své kariéry spolupracoval Zdeněk Košler s více než šedesáti orchestry z celého světa. Jeho umění bylo známé i za hranicemi. Důkazem toho jsou pozitivní kritiky z častých zájezdů po Anglii, Rakousku, Spojených státech či Kanadě. Největší popularitě se těšil v Japonsku, kde hostoval s různými orchestry celkem třicetkrát. Koncerty pod jeho vedením se vyznačovaly objevnou dramaturgií a vysokými nároky na interprety. Pokaždé dirigoval z paměti a pokaždé orchestr dokonale připravil. Charakteristická pro něho byla precizní umělecká práce, láska k hudbě a mimořádná pracovitost, díky které dosáhl neobyčejných výsledků.⁵⁹

2.3.3 Pavel Pokorný

26. 4. 1935 – 2. 8. 2005

Po odchodu Zdeňka Košlera se olomoucký operní soubor ocitl bez vedení. Tato situace trvala téměř celou sezónu 1962/1963. Provizorní správou byl pověřen dirigent Pavel Pokorný, který byl dirigentem a sbormistrem. Studoval na Akademii múzických umění u R. Brocka, A. Klímy a V. Smetáčka. Do funkce šéfa opery byl oficiálně jmenován až v roce 1963. Pavel Pokorný nastoupil do olomouckého divadla v roce 1959 jako korepetitor a dirigent. V čele souboru stál celých deset let a během této doby nastudoval kolem šedesáti operních titulů. Kromě Smetanova a Dvořákova díla se po několikaleté pauze na programu objevily i opery Fibichovy, například *Bouře*, *Hedy* či *Nevěsta messinská*. Pavel Pokorný propagoval také dílo Bohuslava Martinů, do repertoáru souboru se tak dostala opera *Ariadna a Voják a tanečnice*. Obě inscenace Pokorný sám dirigoval. Mimoto předložil olomouckým divákům klenoty Janáčkovy tvorby. Roku 1963 zazněla *Její pastorkyňa*, v roce 1967

⁵⁹ VILÍMEC, Miroslav. *Zdeněk Košler I*. Hudební rozhledy. [online]. © 2007. Dostupné z http://hudebnirozhledy.scena.cz/www/index.php?page=clanek&id_clanku=2491 [cit. 20. 11. 2021]
KLAUSOVÁ, Martina. *Dirigent Zdeněk Košler*. Classic Praha. [online] Dostupné z <https://www.classicpraha.cz/radio/porady/dobyli-svet/dirigent-zdenek-kosler/> [cit. 20. 11. 2021]

Z mrtvého domu, posléze i *Příhody lišky Bystroušky*. Všechny Janáčkovy opery nastudoval Pokorný ve spolupráci s režisérem Vokálkem, za což sklidili velký ohlas publika.⁶⁰

Na jeviště olomoucké opery se dostaly i soudobé opery. Proběhla premiéra *Marnotratného syna* od Miloše Sokoly. Pokorný také dvakrát vzpomenu na Krejčího, když uvedl jeho *Antigonu* a *Pozdvižení v Efesu*. V listopadu roku 1966 došlo k inscenaci *Českých jesliček* Jaroslava Křičky, které se staly divácky nejúspěšnější inscenací sezony. Na podzim roku 1968 k padesátému výročí vzniku Československa měla premiéru opera slovenského skladatele Eugena Suchoně *Svätopluk*. Vedle Československé tvorby se Pokorný nebál experimentovat ani v oblasti zahraničních operních titulů. Stejně jako u Krejčího a Košlera projevil se i u něj obdiv k Mozartovi. Od tohoto autora zazněla opera *Kouzelná flétna*.

Pavel Pokorný dovedl dramaturgický trend zahájený Išou Krejčím k naprostému vrcholu. Byl sice na konci sezóny 1971/1972 v důsledku normalizačních tlaků odvolán, ale zůstal v olomouckém divadle jako dirigent až do roku 1987, poté odešel do pražské Komorní opery. V letech 1990 – 1994 byl v angažmá v Národním divadle jako sbormistr Smetanova divadla a od roku 1996 působil jako sbormistr Státní opery Praha a pedagogicky též na AMU.⁶¹

2.3.4 Miloš Konvalinka

3. 1. 1919 – 27. 11. 2000

Nástupcem Pavla Pokorného se stal dirigent, skladatel, dramaturg a dlouholetý rozhlasový pracovník Miloš Konvalinka. Vzhledem k mnohaleté rozhlasové praxi, v níž se zabýval především dramaturgií a dirigováním natáčených snímků, pro něj olomoucký operní soubor nebyl neznámé těleso. Většina členů orchestru i sólistů jej dobře znala jako dirigenta či režiséra z nahrávacích frekvencí v rozhlase. Pocházel z hudební rodiny, jeho otec Karel Konvalinka byl hudebním skladatelem a svému synovi předal základy hudebního vzdělání. Miloš Konvalinka vystudoval reálné gymnázium v Brně a poté nastoupil na brněnskou

⁶⁰ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

⁶¹ Tamtéž

Pavel Pokorný. Národní divadlo. [online] © 2020. Dostupné z <http://archiv.narodni-divadlo.cz/umelec/3251> [cit. 20. 11. 2021]

konzervatoř. Po absolvování konzervatoře působil jako operní dirigent v Göttingenu. Od roku 1951 působil delší dobu v Olomouci. Tři roky byl zástupcem šéfa Moravské filharmonie a současně pracoval jako redaktor vysílání symfonické a komorní hudby v olomouckém rozhlasovém studiu. Řídil rozhlasové nahrávky většiny československých symfonických a komorních orchestrů. K jeho velkým zásluhám patří, že nechal rekonstruovat olomouckou Redutu a vytvořil z ní koncertní sál, který slouží jako rozhlasové studio a dodnes zde vznikají kvalitní snímky vážné hudby. Roku 1973 se stal šéfem opery Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci (dnes Moravské divadlo Olomouc). Dramaturgie jednotlivých sezon vznikala ve spolupráci s Pavlem Pokorným. Byl vynikající dramaturg a rád objevoval skladby, jež nebyly ještě natočené. Vedle divácky známých oper se do repertoáru souboru dostala také Foerstrova *Eva*. Ke skutečně průkopnickým počínům lze zařadit uvedení Monteverdiho opery *Návrat Odysseův do vlasti*, neboť barokní opera stála zcela mimo pozornost velkých divadel. Inscenace byla prvním nastudováním tohoto Monteverdiho díla v Československu. Konvalinka připravil spolu s režisérem Jiřím Glogarem pro olomoucké publikum také operu gruzínského skladatele Otara Taktakišviliho *Mindija*.⁶²

V průběhu celého svého působení v olomouckém studiu Československého rozhlasu se věnoval propagaci a natáčení snímků soudobé české tvorby. Vedle nahrávek celostátně známých autorů natočil na pásy také díla rozhlasových kolegů a regionálních skladatelů. Svou uměleckou kariéru završil Miloš Konvalinka v Národním divadle v Praze, kam z Olomouce odešel v roce 1976.⁶³

⁶² SPURNÝ, Aleš. *Režisér s taktovkou Miloš Konvalinka*. Český rozhlas Olomouc. [online] © 1997-2021. Dostupné z <https://olomouc.rozhlas.cz/reziser-s-taktovkou-milos-konvalinka-6398807> [cit. 24. 11. 2021]

⁶³ MACEK, Petr. *Konvalinka, Miloš*. Český hudební slovník osob a institucí. [online] [posl. rev. 13. 11. 2003] Dostupné z

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=154 [cit. 24. 11. 2021]

VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

2.3.5 Václav Málek

narozen v roce 1953

Soubor opery vedl sice pouhé tři roky, ale jeho období bylo charakterizováno úsilím o změnu stávající situace, tudíž se do historie Moravského divadla v Olomouci zapsal poměrně zásadně. První úkol, který si dal, bylo personální posílení souboru mladými umělci. Vyhledával mladé české operní pěvce napříč republikou v divadlech i na uměleckých školách a podařilo se mu jich přivést na olomoucká prkna zhruba jednu desítku.

Pokusil se také posunout přístup v oblasti režijní, scénické i dramaturgické směrem k novým inscenačním trendům. V režijním pojetí inscenací tak docházelo například k přenosům děje do současnosti, případně k prolínání dějových linií, užití alegorických a stylizovaných kostýmů i scénických dekorací. I u tradičních a divácky oblíbených titulů docházelo k pokusům o moderní pojetí. Některé inscenace vznikaly přímo pod jeho režijním vedením. Největší úspěch sklidil u inscenace Verdiho *Macbetha* v roce 2002. Česká tvorba byla v tomto období zastoupena jen skromným počtem titulů, i přesto jedna inscenace určitě stojí za zmínku, protože byla velice výrazná. Byla to *Prodaná nevěsta*, kterou Málek pojal velice originálně. Známý příběh Jeníka a Mařenky se odehrával na pozadí velké výstavy, kde se české země prezentovaly jihočeskou vesnicí. Z těchto důvodů se mísily kostýmy běžného moderního života s tradičními kroji. Svým inovativním přístupem se jistě zapsal do paměti členů souboru i návštěvníků divadla.⁶⁴

2.3.6 Miloslav Oswald

narozen v roce 1976

Miloslav Oswald je současný šéf souboru opery a operety Moravského divadla v Olomouci, stal se jím v roce 2010. Původně studoval operní zpěv na Konzervatoři v Bratislavě, ale nakonec ukončil studium na Vysoké škole múzických umění v Bratislavě v oboru orchestrální dirigování. Po ukončení studia působil jako odborný asistent na Katedře skladby a dirigování na VŠMU v Bratislavě. Svoje hudební zkušenosti rozšířil také jako pedagog a dirigent operního studia na Církevní konzervatoři v Bratislavě. Ve Slovenském

⁶⁴ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

národním divadle působil jako stálý hostující dirigent v opeře a v baletním souboru. Dirigoval například opery *Turandot*, *Nabucco*, *La Traviatta* a další.⁶⁵

Významná změna v jeho profesním životě nastala v roce 2002, kdy dostal nabídku na pozici dirigenta v Moravském divadle v Olomouci. Miloslav Oswald přebíral soubor po Ludmile Machytkové a byl to soubor, který se skládal z mnoha nadějných mladých pěvců a měl za sebou několik zásadních a výrazných inscenací. V tomto ohledu to měl oproti dřívějším šéfům opery a operety jednodušší. S takto zkušeným souborem si mohl troufnout i na náročný repertoár. Vytvořil inscenace, které diváci v Olomouci ještě neměli možnost vidět. Mezi takové počiny patřila světová premiéra opery Zdeňka Pololánika *Noc plná světél* v režijním ztvárnění Michaela Taranta. Nastudoval zde také množství oper – *Rigoletto* a *Nabucco* od G. Verdiho, *Madame Butterfly* od Pucciniho, *Bludného Holanďana* od R. Wagnera a řadu operet – *Noc v Benátkách*, *Krásná Helena* či *My Fair Lady*.

Za zmínku stojí také jeho další působení v dalších souborech a hudebních institucích. Spolupracoval s operou Slezského divadla v Opavě, Národním divadlem Moravskoslezským v Ostravě, se Slovenskou filharmonií, Symfonickým orchestrem Slovenského rozhlasu v Bratislavě, Filharmonií Bohuslava Martinů Zlín.⁶⁶

2.3.7 Robert Balogh

narozen 4. 7. 1960

Choreograf, tanečník, režisér a bývalý umělecký ředitel baletního souboru Moravského divadla Olomouc, to vše je spojeno se jménem Robert Balogh. Narodil se v Nových Zámčích na Slovensku. Začínal jako moderní a jazzový choreograf. Jeho první skutečně úspěšný balet byl *Dům Bernardy Alby* v Olomouci. Postupně vytvořil svůj vlastní styl baletního divadla založený na divadelních a literárních předlohách. Vystudoval choreografii a režii baletu na Vysoké škole múzických umění v Bratislavě. O rok později vytvořil v Banské Bystrici choreografii *Krotitel* na hudbu Günthera Fischera. Poté odešel do Olomouce, kde získal první angažmá jako sólista baletu a choreograf Státního divadla Oldřicha Stibora. Zde působil v letech 1985–1988. V dalších letech pracoval střídavě

⁶⁵ Miloslav Oswald. Šéf souboru opery a operety. Moravské divadlo Olomouc. [online] Dostupné z <http://www.moravskedivadlo.cz/opera-a-opereta/umelci/?s=detail&id=57> [cit. 30. 11. 2021]

⁶⁶ Tamtéž

v Národním divadle v Bratislavě i pražském Národním divadle. V letech 1994-1997 působil v Divadle Josefa Kajetána Tyla v Plzni, kde vedl baletní soubor. Během krátké doby svého působení se mu podařilo v Plzni vytvořit výborný soubor, který se záhy začal prosazovat i v zahraničí. Přivedl sem řadu vynikajících mladých interpretů, repertoár pak oživil svými velkými baletními díly, ve kterých postavil na scénu jako hlavní hrdiny slavné historické osobnosti (*Casanova, Carmen, Romeo a Julie, Puškin*). Od roku 1998 pracoval jako hostující choreograf v zahraničí - v Německu, Španělsku, Turecku či Polsku, ale i na našich domácích scénách. Po krátkém působení ve Slovenském národním divadle se vrátil zpět do Olomouce, kde v roce 2010 převzal vedení baletního souboru Moravského divadla. Promyšlenou dramaturgií a výběrem kvalitních tanečnicků z celého světa se mu podařilo vytvořit soubor na mezinárodní úrovni. Inscenoval zde taneční baladu *Madam Butterfly, IX. symfonii „Z Nového světa“*, taneční drama *Carmen*, tanečně-vokální *Carminu buranu, Rusalku*, velký hrdinný balet *Spartakus*, tři Čajkovského balety – *Louskáček, Labutí jezero a Spící krasavice*, tři balety inspirované dílem Williama Shakespeara – *Romeo a Julie, Macbeth* a *Sen noci svatojánské*, z moderních titulů přiblížil divákům příběh rockové legendy Freddieho Mercuryho inscenací *Queen – The show must go on*. Všechny inscenace sklidily velký úspěch. Se souborem měl velké úspěchy i mimo divadlo, např. při hostování v Národním divadle v Praze, v SND v Bratislavě a na zájezdech v zahraničí. V roce 2018 byl však zcela nečekaně odvolán z postu uměleckého šéfa Moravského divadla a musel odejít. Od té doby učil na konzervatoři v Bratislavě, připravoval choreografie pro studenty a absolventy a také pracoval s dětmi baletního studia při MDO v Olomouci.⁶⁷

Od roku 1998 vede pod názvem Balogh-Ballett Prag svůj baletní soubor, který je známý i v zahraničí. V roce 2004 spoluzaložil dětské baletní studio, které funguje při Moravském divadle Olomouc. Pro dětské tanečnice vytváří nejen soutěžní choreografie, ale nacvičil s nimi také celovečerní představení na motivy pohádek Hanse Christiana Andersena a Karafiátových Broučků. Jeho choreografie slavily v roce 2006 úspěch na Mistrovství světa v USA, pořádaném v Los Angeles, kde získaly děti se svým vystoupením zlato a bronz.⁶⁸

⁶⁷Robert Balogh, šéf souboru baletu, choreograf, režisér. Moravské divadlo Olomouc. [online] Dostupné z <http://www.moravskedivadlo.cz/balet/umelci/?s=detail&id=64> [cit. 30. 11. 2021]

⁶⁸Robert Balogh: „Život bez divadla si neumím představit.“ Taneční aktuality. [online] Dostupné z <https://www.tanecniaktuality.cz/rozhovory/robert-balogh-zivot-bez-divadla-si-neumim-predstavit> [cit. 30. 11. 2021]

Celý svůj profesní život se snažil budovat povědomí veřejnosti o baletním umění. Publiku rád ukazoval jedinečnost, krásu a hloubku tanečního umění. Za velice důležité Balogh považuje výběr hudby, která je nosnou částí celého představení, mimořádně důležité je dle jeho názoru také obsazení sólistů v hlavních rolích a jejich ztotožnění se s charaktery svých postav. Od umělců vždy vyžadoval nejenom technické, ale i výrazové zvládnutí svých postav, aby jim mohlo publikum uvěřit jejich prožitek a emoce, které jsou s tancem spojené. Rád si vybírá velké dramatické příběhy a literární předlohy jako např. *Spartakus*, *Carmen*, *Rusalka*, Shakespearova díla – *Romeo a Julie*, *Macbeth*, *Othello*.

V jednom z mnoha rozhovorů uvedl, že budoucnost si umí představit v opětovném vedení divadla či baletního souboru, hlavně chce ale tvořit nové inscenace. Vizí a nápadů má prý stále dost.⁶⁹

⁶⁹Robert Balogh: „Život bez divadla si neumím představit.“ Taneční aktuality. [online] Dostupné z <https://www.tanečniaktuality.cz/rozhovory/robert-balogh-zivot-bez-divadla-si-neumim-predstavit> [cit. 30. 11. 2021]

3 MORAVSKÁ FILHARMONIE OLOMOUC

Vznik Moravské filharmonie se řadí mezi nejvýznamnější události novodobých hudebních dějin Olomouce. Svoji uměleckou prestiž a uměleckou kvalitu si získala tím, že vystupovala na významných festivalech a koncertech u nás i v zahraničí. Velkou pozornost věnuje také hudebnímu vzdělávání formou abonentních cyklů a výchovných koncertů pro děti a mládež. K obohacení olomouckého hudebního života přispívají také její komorní ansámby vznikající z předních členů orchestru. Moravská filharmonie jako instituce se podílela na organizaci festivalů Olomouckého hudebního jara, Dvořákovy Olomouce a Mezinárodního varhanního festivalu. Dodnes patří společně s Moravským divadlem k dominantním hudebním institucím města a regionu střední Moravy.⁷⁰

3.1 Historie Moravské filharmonie Olomouc

Moravská filharmonie Olomouc vznikla zejména z českých členů předchozího německo-českého tělesa, kterým byl Městský symfonický orchestr Olomouc (Städtisches Symphonieorchester Olmütz). První koncert nově vzniklého orchestru se konal 26. května 1945 pod taktovkou prvního dirigenta Moravské filharmonie Dalibora Doubka. Na tomto koncertu spolupracoval i celý orchestr olomouckého divadla a zazněl cyklus Smetanových symfonických básní *Má vlast*. Orchester za Doubkova řízení během následujících dvou měsíců absolvoval deset úspěšných vystoupení v Olomouci, Mariánském Údolí a Velké Bystřici. Kromě veřejných koncertů se filharmonie věnovala i výchovným koncertům. Na začátku jejich první sezony šlo o tři výchovné koncerty pro žáky obecných, měšťanských a středních škol, koncert pro československou armádu a vystoupení pro dělníky národního podniku Moravia. Aby se orchestr mohl umělecky rozvíjet a fungovat, bylo nutné získat další profesionální hudebníky. K dalším úkolům nově vznikající instituce patřilo rozšíření notového materiálu. Ten byl totiž do té doby čerpán převážně z archivu pěvecko-hudebního spolku Žerotín a z archivu zaniklého německého pěvecko-hudebního spolku Musikverein. Zkoušky orchestru probíhaly od srpna 1945 v budově Žerotína ve Slovenské ulici. Od první koncertní sezóny

⁷⁰ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

1945/1946 orchestr používal označení Moravská filharmonie, které mu údajně udělil tehdejší ministr kultury Zdeněk Nejedlý.⁷¹

Všechny abonentní koncerty se konaly v olomoucké Redutě na tehdejším Masarykově (dnešním Horním) náměstí. V programu zahajovacího koncertu premiérové sezóny zazněla 24. září 1945 Foersterova *Slavnostní předehra*, *Španělské capriccio* Rimského Kurzakova, Dvořákův *Zlatý kolovrat* a Fibichova *Symfonie č. 1 F-dur*.⁷²

Prvním koncertním mistrem Moravské filharmonie se stal Gernot Kosík, který se představil také v roli sólisty na šestém abonentním koncertu v lednu 1946. V případě nepřítomnosti dirigenta Dalibora Doubka řídil Kosík několikrát i společně zkoušky orchestru. Historicky prvním sólistou orchestru byl houslista Josef Černý, v jehož podání zazněla na čtvrtém abonentním koncertu Sukova *Fantazie pro housle a orchestr*. Kromě abonentního cyklu filharmonie do první sezóny zařadila i několik mimořádných koncertů a zájezdů. Šlo zejména o koncert k výročí vzniku republiky, vánoční koncert a tzv. populární koncerty, monotematicky zaměřené na díla Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka.⁷³

V roce 1946 nastoupil na post šéfdirigenta František Stupka. Nový, všemi respektovaný a zkušený šéfdirigent Stupka měl před sebou hodně práce. Nejdůležitějším úkolem bylo omladit umělecký soubor, dále navýšit počet instrumentalistů a doplnit archiv notovým materiálem. Stupka provedl změny také v počtech abonentních koncertů. V druhé koncertní sezóně snížil počet abonentních koncertů z dvanácti na deset. Zvláštní pozornost byla věnována tvorbě Ludwiga van Beethovena, Petra Iljiče Čajkovského a Antonína Dvořáka. Při uvádění velkých vokálně-instrumentálních děl s filharmonií spolupracoval olomoucký pěvecký spolek Žerotín. Stupku přijali Olomoučané velice vřele a o jeho tehdejší dirigentském výkonu se psaly jenom pochvalné kritiky. Právě pozitivní a velice vřelý přijetí bezpochyby usnadnilo Stupkovo rozhodnutí převzít vedení orchestru a poprvé v kariéře tak stanout v čele takového tělesa. Šéfdirigent zpočátku navázal na dramaturgickou koncepci svého předchůdce Dalibora Doubka a rád uváděl zejména díla českých a ruských skladatelů. V následujících sezónách se v repertoáru začaly objevovat i další díla dalších

⁷¹ PAULÍK, Martin. *Moravská filharmonie Olomouc a její umělecké osobnosti*. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2014

⁷² VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

⁷³ DVOŘÁKOVÁ, Kateřina. *Moravská filharmonie Olomouc v kulturně-historickém kontextu a její proměny do současnosti: Koncept funkčnosti*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2013

hudebních skladatelů. Byly to především skladby barokní a klasicistní hudby od J. S. Bacha, Ch. W. Glucka, W. A. Mozarta a L. van Beethovena. Stupka nezapomínal ani díla méně známých českých autorů Jana Václava Stamice, Antonína Rejchy, Josefa Bohuslava Foerstra, Otakara Ostrčila nebo Iši Krejčího.⁷⁴

Koncem 40. let se filharmonie stále potýkala s existenčními potížemi. Ke zlepšení finanční situace mělo přispět letní koncertování v lázních Trenčianské Teplice a Luhačovice, které bylo ale velice únavné. O zlepšení provozního zabezpečení orchestru usilovalo kuratorium v čele se Stanislavem Křupkou již od roku 1946. Ke zlepšení financování došlo až v roce 1952, kdy byl filharmonii udělen dekret o povýšení na státní symfonický orchestr, což zaručovalo více peněz na zajištění provozních i mzdových podmínek.⁷⁵

Za Stupkovy éry se v Olomouci vystřídal u dirigentského pultu řada dalších významných dirigentů i skladatelů. Dva koncerty dirigoval i olomoucký šéf opery Iša Krejčí. V olomoucké Redutě se divákům představila také plejáda vynikajících sólistů – klavíriste Ludvík Kundera, Marie Knotková, houslista Alexandr Plocek, pěvci Beno Blachut a další. Významným a důležitým mezníkem v historii Moravské filharmonie bylo vystoupení na mezinárodním festivalu Pražské jaro dne 25. května 1950. Orchester zahrál Janáčkovu *Baladu Blanickou*, *Koncert pro housle a orchestr e-moll* Felixe Mendelssohna Bartholdyho a Čajkovského *Pátou symfonii*. Výkon olomouckého tělesa byl kritikou hodnocen velice příznivě. Tento úspěch byl zcela jistě připisován dirigentovi a byl výsledkem čtyřleté tvrdé práce. Druhé koncertní vystoupení na festival Pražské jaro absolvovala filharmonie v roce 1954. I v tomto případě přišlo velice pozitivní hodnocení, a to hlavně ze strany kritika Miroslava Nedbala, jenž kvalitu orchestru připisoval systematickému vedení šéfdirigenta Stupky.⁷⁶

V průběhu 50. let dával Stupka v dramaturgickém plánu orchestru stále větší prostor soudobým českým a slovenským skladatelům. Mezi evropskými skladateli se pochopitelně objevovala převážně tvorba ruských autorů – Petra Iljiče Čajkovského, Musorgského, Šostakoviče, Rachmaninova a Rimského–Korsakova. V sezóně 1950/1951 připravila

⁷⁴ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

DVOŘÁKOVÁ, Kateřina. *Moravská filharmonie Olomouc v kulturně-historickém kontextu a její proměny do současnosti: Koncept funkčnosti*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2013

⁷⁵ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

⁷⁶ Tamtéž

Moravská filharmonie abonentní cyklus a k němu nově přibyl cyklus sedmi koncertů z tvorby L. van Beethovena. První cyklické provedení děl tohoto autora v Olomouci zahrnovalo všech jeho devět symfonií, pět instrumentálních koncertů a dvě houslové romance. Jednotlivé večery se setkaly s velkým ohlasem, což Stupku v následující sezóně motivovalo k tomu, aby připravil podobný cyklus koncertů k 110. výročí našeho českého skladatele Antonína Dvořáka. Výchovou nových posluchačů se od sezóny 1952/1953 zabývaly tzv. lidové cykly provázené průvodním slovem.

Svoji desetiletou uměleckou cestu s Moravskou filharmonií Stupka uzavřel koncertem na rozloučenou v červnu 1956. Za deset let svého působení dirigoval mnoho skladeb, jejichž převážnou většinu tvořila díla velkých českých skladatelů Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka, Leoše Janáčka, Zdeňka Fibicha a Josefa Suka. Zanechal po sobě sebevědomé umělecké těleso s bohatým repertoárem, jež se stalo neodmyslitelnou součástí olomouckého hudebního života. František Stupka se právem řadí k nejdůležitějším budovatelům filharmonie. Po ukončení svého působení v Olomouci, odešel do České filharmonie, kde působil jako umělecký poradce.⁷⁷

Po Stupkově odchodu se v srpnu roku 1956 stal novým šéfdirigentem Milivoj Uzelac, který předtím působil v pozici dirigenta Filmového symfonického orchestru. Nový šéfdirigent se snažil navázat na záslužnou práci dirigenta Stupky. Jeho zájmem bylo dostat do čela orchestru mladé profesionálně vyspělé hráče a také změnit dramaturgickou linku. V letech 1956-1960 se orchestr začínal postupně omlazovat, přichází převážně absolventi uměleckých škol. Nový záměr šéfdirigenta se projevil již v sezóně 1957/1958, kdy byly uváděny tituly převážně hudby 20. století. Na repertoáru základního cyklu se objevila díla Sergeje Prokofjeva *Koncert pro housle a orchestr č. 1*, z českých skladatelů byla zastoupena skladba Bohuslava Martinů *Koncert pro klavír a orchestr č. 3*, Jana Nováka *Koncert pro dva klavíry a orchestr*. Díky většímu množství hudby autorů 20. století se filharmonii dařilo přilákat více nových posluchačů, a to především z mladé generace. Za působení Milivoje Uzelace se orchestr naučil pracovat novým, modernějším stylem a díky jeho dramaturgii se zvýšil počet návštěvníků koncertů filharmonie. Lidové cykly se svým náročnějším programem postupně

⁷⁷ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

DVOŘÁKOVÁ, Kateřina. *Moravská filharmonie Olomouc v kulturně-historickém kontextu a její proměny do současnosti: Koncept funkčnosti*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2013

přiblížily dřívějším abonentním cyklům Stupkovým. V Redutě zazněl v tomto cyklu například Brahmsův *Druhý klavírní koncert*, Mozartova *Symfonie č. 40 g mol.* Repertoárově odvážná koncepce, která vycházela z méně známých a také moderně orientovaných děl však způsobila pokles návštěvnosti filharmonie. Z tohoto důvodu se v roce 1959 její vedení rozhodlo navázat družbu s Moravskými železárnami, pro které se připravil cyklus sedmi výchovných koncertů sestavených ve spolupráci s moderátorem Mirko Očadlíkem. Pod vedením šéfdirigenta Uzelace se v roce 1958 uskutečnil historicky první zahraniční zájezd.⁷⁸

Historický vývoj filharmonie negativně poznamenal jesenický koncert pro Mezinárodní sjezd psychiatrů v září 1959. Na tomto koncertu orchestr nedopatřením vystupoval v nevhodných civilních oblecích. Na oficiální kritiku okamžitě zareagoval výbor KSČ Moravské filharmonie, který vysvětloval vzniklou situaci a popíral fakt, že by orchestru šlo o možnou politickou provokaci. Pokoušel se vysvětlit okolnosti, jež koncertu předcházely. Kvůli úsporným opatřením vystupovali ve fracích členové orchestru pouze v Olomouci a na dalších významných zájezdových koncertech. Ředitel Fischer zřejmě podcenil důležitost jesenického kongresu a z večerního koncertu připomínajícího dopolední veřejnou zkoušku se stala rázem blamáž. Ředitel Fischer a šéfdirigent Uzelac byli kvůli tomuto skandálu propuštěni a někteří členové orchestru dostali peněžité pokuty.⁷⁹

Do funkce nového šéfdirigenta tedy nastoupil druhý dirigent Jaromír Nohejl. Moravská filharmonie byla v té době, patnáct let po svém založení, již velmi rozvinutou institucí. Od roku 1957 k ní patřily kromě symfonického orchestru také Dvořákovo kvarteto a pěvecký spolek Žerotín. Za celkovou realizaci koncertů odpovídal šéfdirigent a zároveň ředitel Moravské filharmonie Jaromír Nohejl. Uvolněné místo druhého dirigenta na základě konkurzu obsadil Pavel Vondruška, pozdější dlouholetý člen divadla Jára Cimrmana a známý filmový herec. Vondruška v Olomouci působil v letech 1960 – 1962 a dirigoval převážně výchovné koncerty a koncerty s průvodním slovem. Šéfdirigent Jaromír Nohejl se snažil získat širší okruh posluchačů, a proto vytvořil v sezóně 1960/1961 tři koncertní cykly: Základní cyklus, Dvořákův cyklus a 10 večerů s průvodním slovem Mileny Sedlákové,

⁷⁸ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

⁷⁹ DVOŘÁKOVÁ, Kateřina. *Moravská filharmonie Olomouc v kulturně-historickém kontextu a její proměny do současnosti: Koncept funkčnosti*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2013

VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

Jaromíra Jedličky a Vladimíra Hudce pro méně zkušené posluchače. V první sezóně byl posluchačsky nejzajímavější Dvořákův cyklus, který byl organizovaný při příležitosti 120. výročí narození českého hudebního skladatele. V základním cyklu Jaromír Nohejl pokračoval v tradici uvádění děl hudby 20. století. Jeho výběr skladeb byl však pro olomoucké obecnstvo přijatelnější, než tomu bylo za dob jeho předchůdce Milivoje Uzelace.⁸⁰

V sezóně 1961/1962 byly koncerty opět rozděleny do tří cyklů, Dvořákův cyklus byl ale nahrazen cyklem lidovým. Trend uvádět soudobé skladby, které měly ohlas hlavně v základním cyklu, přetrval i v tomto ročníku. Přitažlivým a zajímavým byl zejména koncert Českých madrigalistů konaný v lednu 1962. Soubor hrající na staré nástroje v dobových kostýmech předvedl česky zpívané pohádkové opery *Věrní milenci* Gaspara Torelliho a *Londýnský trh* Orlanda Gibbonze. Koncem roku 1961 se filharmonie účastnila zahraničního vystoupení v maďarských městech Šoporň a Győr. Program byl sestaven výhradně z děl českých skladatelů, která u obecnstva slavila velký úspěch. Maďarská kritika nejvíce chválila souhru dřevěných a žesťových dechových nástrojů. V pořadí třetí zahraniční turné absolvovala filharmonie opět v polských městech Katowice a Dabrowa Górnicza v říjnu 1962.⁸¹

V další sezóně 1962/1963 se uskutečnilo dvanáct koncertů v základním cyklu a deset koncertů v lidovém cyklu, což bylo zároveň nejméně za poslední tři roky. Chyběly totiž koncerty s průvodním slovem. V lidovém cyklu se představilo několik výrazných interpretačních jmen – japonská klavíristka Yaeko Yamane, sovětská violoncellistka Natálie Šachovskaja a klavírista Ilja Hurník. V dubnu 1963 spolupracoval s filharmonií také charismatický sovětský dirigent Zacharij Churodze.⁸²

Následující sezóna 1963/1964 nabídla divákům dohromady dvacet koncertů. Příčinou menšího počtu koncertů byla už delší dobu avizovaná přestavba Fučíkova sálu, který nevyhovoval akustickým požadavkům symfonického tělesa. S rekonstrukcí sálu se začalo v letních měsících roku 1963. Mezi významné události této sezóny patřil slavnostní koncert

⁸⁰ DVOŘÁKOVÁ, Kateřina. *Moravská filharmonie Olomouc v kulturně-historickém kontextu a její proměny do současnosti: Koncept funkčnosti*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2013

RYŠAVÝ, Milan. *Budování Moravské filharmonie*. 2. vydání. Olomouc, 2013. 136 s. ISBN 978-80-260-5879-3

⁸¹ Tamtéž

⁸² VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

při příležitosti Stupkových 85. narozenin, v jehož průběhu samotný oslavenec dirigoval Dvořákovu *Symfonii č. 9 e- moll „Z nového světa“*. Velmi zajímavá hudební představení se uskutečnila v obou cyklech v dubnu 1964. V lidovém cyklu byla na programu Beethovenova *Symfonie č. 9 d- moll*, jejíž provedení si pod taktovkou Nohejla vysloužilo ovace obecnstva a kladné hodnocení kritiky. V základním cyklu zazněla v československé premiéře Brittenova *Skotská balada pro dva klavíry a orchestr op. 26*. Britský skladatel Benjamin Britten se osobně účastnil. V polovině 60. let se Nohejl snažil o udržení linie uvádění hudby 20. století. V premiérách mohli olomoučtí posluchači vyslechnout například *Koncert pro hoboj a orchestr* Slávy Vorlové, *Baladu o jihu* olomouckého rodáka Miloslava Ištvana a Brittenovu *Simple symphony*.⁸³

Výraznou hudební osobností v Olomouci 60. let byl i druhý dirigent Zdeněk Mácal, později světově proslulý umělec. Moravskou filharmonii poprvé řídil jako hostující dirigent v roce 1962. Orchestr pod jeho taktovkou uvedl díla W. A. Mozarta, G. P. Telemanna, J. Haydna, ale i českého skladatele P. J. Vejvanovského. Mácalovo vystoupení vyvolalo pozornost a obdiv u olomouckého obecnstva i kritiky. V únoru 1963 nastoupil na místo dosavadního druhého dirigenta Pavla Vondrušky. Od počátku se snažil společně s šéfdirigentem Nohejlem zvyšovat kvalitu koncertů tím, že měl vysoké nároky na členy orchestru. Zásadní zlom v kariéře Zdeňka Mácala nastal v září 1965, kdy ve francouzském Besanconu vyhrál mezinárodní soutěž mladých dirigentů. Účastnilo se jí čtyřicet umělců z celého světa. Po tomto velkém profesionálním úspěchu přišel jen o půl roku později další. Na výsluní slávy ho vyneslo třetí místo v dirigentské soutěži Dmitri Mitropolouse v New Yorku, kde předsedal Mácalův pozdější dlouholetý přítel Leonard Bernstein. Zdeněk Mácal proslavil Olomouc i Moravskou filharmonii na světové scéně. Díky těmto významným událostem se názvy Moravská filharmonie a Olomouc objevovaly nejen ve francouzských a amerických časopisech, ale i v dalších odborných zahraničních časopisech. Ve funkci druhého dirigenta musel Mácal kromě řízení běžných abonentních a mimořádných koncertů řídit i výchovné koncerty a zájezdy filharmonie. Mimo to také vedl Olomoucký komorní orchestr a pěvecký sbor Žerotín. V roce 1967 Mácal přijal místo dirigenta Symfonického orchestru

⁸³ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

RYŠAVÝ, Milan. *Budování Moravské filharmonie*. 2. vydání. Olomouc, 2013. 136 s. ISBN 978-80-260-5879-3

hlavního města Prahy FOK a s Olomoucí se rozloučil. Na jeho místo druhého dirigenta nastoupil Vít Micka.⁸⁴

Význačné postavení mezi kulturními institucemi si Moravská filharmonie uchovala i na přelomu 60. a 70. let minulého století. Šéfdirigent Nohejl pokračoval v umělecké koncepci nastolené v 60. letech a také absolvoval úspěšná vystoupení na mezinárodních festivalech Varšavský jeseň a Berliner Festtage. V průběhu 60. a 70. let se orchestr zúčastnil celkově deseti ročníků Přehlídky nové tvorby v Praze. Program vystoupení olomouckého tělesa, který řídil výhradně šéfdirigent Nohejl byl sestaven z děl českých soudobých skladatelů. V roce 1970 orchestr slavil již dvacáté páté výročí svého vzniku. Při této příležitosti se v Olomouci představilo několik skvělých interpretů, a to zejména mexický houslista Hermillo Novelo, švýcarský violoncellista Rama Jucker, americká violoncellistka Marion Daviesová a jugoslávský pianista Jurica Murai.⁸⁵

Významnou popularizační událostí bylo natočení televizního pořadu o Moravské filharmonii, který odvysílala tehdejší Československá televize 15. prosince 1977. V něm se orchestr představil se skladbami Iši Krejčího, Josefa Suka, Václava Trojana a Antonína Dvořáka. Filmový koncertní snímek byl doplněn krátkým rozhovorem s ředitelem Přemyslem Chudobou a šéfdirigentem Jaromírem Nohejlem. Období mezi lety 1976 – 1982 bylo v historii Moravské filharmonie bohaté na domácí i zahraniční zájezdy. Soubor se zúčastňoval různých festivalů a přehlídek, mezi které patřily například Bratislavské hudební slavnosti, Mezinárodní hudební festival v Brně, Týden nové tvorby a mezinárodní hudební festivaly v Aténách, nebo v italských městech Taormina a Martina Franca.⁸⁶

Na přelomu 70. a 80. let ve Fučíkově sále zazněla hudba Bohuslava Martinů při příležitosti jeho nedožitých devadesátých narozenin. Sedm děl významného českého skladatele Nohejl rozdělil do cyklů A a B. Čtyři díla Bohuslava Martinů úspěšně dirigoval Micka, přičemž *Symfonii č. 5* dirigoval z paměti. Největšímu uznání se Mickovi dostalo za uvedení *Symfonie č. 1* a *Koncertu pro dva smyčcové orchestry, klavír a tympány*. V roce 1981 Vít Micka odešel z pozice druhého dirigenta a přijal místo šéfdirigenta Plzeňského rozhlasového orchestru. Své třináctileté působení v Olomouci uzavřel vystoupením na

⁸⁴ DVOŘÁKOVÁ, Kateřina. *Moravská filharmonie Olomouc v kulturně-historickém kontextu a její proměny do současnosti: Koncept funkčnosti*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2013

RYŠAVÝ, Milan. *Budování Moravské filharmonie*. 2. vydání. Olomouc, 2013. 136 s. ISBN 978-80-260-5879-3

⁸⁵ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

⁸⁶ Tamtéž

Olomouckém hudebním jaru koncem května 1981. Na večeru zazněla Glinkova *Předehra* k opeře *Ruslan a Ludmila*, Brahmsův *Koncert pro housle a orchestr D dur* a Bartókova *Hudba pro strunné nástroje, bicí a celestu*, za které Micka sklídil zaslouženou chválu. Na post druhého dirigenta vypsal filharmonie výběrové řízení a vítězem se stal Libor Mathauser. Mladý dirigent se olomouckému publiku poprvé představil v únoru 1982. Pod jeho taktovkou orchestr předvedl Stravinského *suitu z baletu Pták ohnivák*, Mozartův *Koncert pro klarinet A dur*. Hned první vystoupení zaznamenalo kladnou odezvu a stalo se tak příslibem dalšího uměleckého růstu Moravské filharmonie.⁸⁷

Významnou interpretační osobností z řad orchestru byl houslista Ivan Hřebabetzký, který vykonával funkci koncertního mistra filharmonie v letech 1972 až 1985 a v abonementních řadách několikrát s orchestrem vystupoval v roli sólisty. Významně se představil především v *Koncertu pro housle a orchestr Bohuslava Martinů*, ve *Fantazii pro housle a orchestr g- moll op. 24 Josefa Suka* a v *Mozartově Koncertu pro housle a orchestr č. 5 A dur*.⁸⁸

V roce 1987 skončila sedmadvacetiletá éra šéfdirigenta Jaromíra Nohejla, díky němuž si Moravská filharmonie upevnila místo mezi předními domácími symfonickými tělesy. Během svého dlouholetého období Nohejl nastudoval v Olomouci řadu náročných instrumentálních kompozic (zejména symfonie Beethovenovy, Šostakovičovy a Mahlerovy), dále vokálně – instrumentální tvorbu Antonína Dvořáka a díla českých soudobých skladatelů – Iši Krejčího, Sylvie Bodorové, Lukáše Matouška a dalších. Velkou zásluhu měl také na založení tradice provádění kantátových děl v olomouckých chrámech. Ty se od poloviny 60. let těšily nevídané pozornosti a patřily k unikátním koncertním představením na Moravě. V orchestru si vybudoval úctu a respekt a dokázal se ctí ustát i politicky nelehké normalizační období. Nohejl prožil s Moravskou filharmonií svá nejlepší umělecká léta a jako jeden z mála dirigentů nepojal své olomoucké působení jako přechodnou stanicí či odrazový můstek k další kariéře. Poslední Nohejlovo vystoupení v pozici šéfdirigenta se konalo v září 1987. Na tomto koncertě byla Nohejlovi udělena zlatá medaile UP a za svůj umělecký přínos byl jmenován čestným dirigentem Moravské filharmonie⁸⁹

⁸⁷ DVOŘÁKOVÁ, Kateřina. *Moravská filharmonie Olomouc v kulturně-historickém kontextu a její proměny do současnosti: Koncept funkčnosti*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2013

VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

⁸⁸ Tamtéž

⁸⁹ RYŠAVÝ, Milan. *Budování Moravské filharmonie*. 2. vydání. Olomouc, 2013. 136 s. ISBN 978-80-260-5879-3

Další abonentní koncerty vedl již nový šéfdirigent Stanislav Macura. Jako šéfdirigent Moravské filharmonie navázal na práci svého předchůdce, v orchestru ale učinil několik změn. Nejprve zavedl pro všechny tři abonentní cykly jeden koncertní den a poté snížil počet koncertů těchto cyklů z osmi na sedm. Také dramaturgie se znatelně pozměnila. Na rozdíl od Nohejla neuváděl Macura mnoho soudobých skladeb a pro populární cyklus C připravoval již posluchačsky náročnější repertoár. Ve své první sezóně připravil několik zajímavých titulů. V lednu 1988 z paměti dirigoval *Symfonii č. 3 d-moll* Antona Brucknera. Kromě domácích vystoupení se orchestr úspěšně představil na turné v tehdejší západní Německu v listopadu 1987 a v březnu 1988. Macura se zaměřoval hlavně na díla autorů pozdního romantismu a hudebních tvůrců první poloviny 20. století. Do programu zařadil a nastudoval další Brucknerovu *Symfonii č. 7 E dur*, Stravinského *Svěcení jara*, *Koncertní předeheru E dur* Karola Szimanowského. K odkazu české hudby se připojil provedením Dvořákova oratoria *Svatá Ludmila*, které nacvičil ve spolupráci se sborem opery Státního divadla v Brně a Brněnskými madrigalisty.⁹⁰

Na podzim roku 1989 se konal, po dlouhých devatenácti letech, 2. ročník interpretační soutěže Ministerstva kultury ČSR v oboru dirigování, který zorganizovala filharmonie. Soutěž byla určená pro dirigenty ve věkové kategorii od devatenácti do třiceti let. Konala se ve dnech 18.-21. listopadu 1989. Jasným vítězem se stal Jiří Mikule. Laureáti soutěže měli vystoupit na mimořádném koncertě koncem listopadu 1989, ten se ale kvůli probíhajícím demonstracím a stávce filharmonie nakonec neuskutečnil. V oněch revolučních dnech se členové filharmonie přidali k manifestaci. Společensko-politické změny koncem roku 1989 se odrazily i na fungování Moravské filharmonie, která v roce 1990 přišla o statut státního symfonického orchestru a stala se kulturní institucí města Olomouce. První polistopadová koncertní sezóna 1990/1991 byla nadále plně v režii šéfdirigenta Macury a dirigenta Šumníka. Dramaturgie vycházela především z uvádění tvorby skladatelů B. Martinů a W. A. Mozarta. Velice oblíbená byla hlavně česká hudba, což úzce souviselo se společenským i národním uvědoměním v polistopadové éře. Se zájmem Olomoučané vyslechli zejména Martinů *Koncert pro housle a orchestr*, *Otvírání studánek* a *Koncert pro dvoje housle*.⁹¹

⁹⁰ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

⁹¹ Tamtéž

RYŠAVÝ, Milan. *Budování Moravské filharmonie*. 2. vydání. Olomouc, 2013. 136 s. ISBN 978-80-260-5879-3

Kvůli hojnému koncertování filharmonie v cizině klesly počty koncertů ve všech cyklech. Macura začínal přijímat další vedlejší angažmá a v Olomouci dirigoval stále méně. Většinu koncertů tedy vedl Šumník a hostující dirigenti. Vlivem náročné koncertní koncepce a zhoršující se finanční situace postupně docházelo k častým sporům Macury s členy a vedením orchestru. Dne 19. října 1992 jednání umělecké rady rozhodlo o zrušení místa šéfdirigenta. Macura byl však v té době v Praze, kde dirigoval koncert, tudíž přišel o svůj post. Rozpoutala se diskuze o oprávněnosti odvolání tohoto umělecky vysoce hodnoceného dirigenta.⁹²

V roce 1993 vypsala Filharmonie konkurz na tuto pozici a vítězem se stal Jiří Mikula. Mikulovo čtyřleté působení v čele orchestru přineslo řadu zajímavých koncertů, šlo například o nastudování Janáčkovy *Glagolské mše*, Dvořákova *Te Deum* a *Stabat Mater*, Orffovy *Carminy Burany*, Stravinského *Svěcení jara*, Mozartovy *Symfonie č. 40 g- moll*. Tři abonentní cykly byly v jednotlivých sezonách doplněny mimořádnými a slavnostními koncerty. Hlavní úlohu hrála hlavně ověřená díla klasicistních a romantických skladatelů, soudobé skladby se hrály jen ojediněle.⁹³

V 1. polovině 90. let filharmonie absolvovala řadu zahraničních zájezdů, které napomáhaly zlepšit finanční situaci orchestru. V prosinci 1992 v mnichovské Olympiahalle orchestr doprovázel přední světové pěvce – tenoristu José Carrease a sopranistku Agnes Baltsa. Poté vystoupil na Philips stadionu v Eindhovenu, kde uvedl Orffovo nejznámější dílo *Carmina Burana*. K dalším koncertním destinacím patřila mimo jiné Itálie, Slovinsko, Rakousko, Německo, Holandsko. Dalším důležitým impulzem pro zapojení mladých umělců do koncertního života byla aktivní spolupráce orchestru s absolventy Janáčkovy akademie múzických umění.⁹⁴

Po čtyřech letech úspěšného působení Jiřího Mikuly převzal vedení Moravské filharmonie poprvé v historii zahraniční dirigent – čínský umělec Jin Wang. Nový šéfdirigent nadchnul olomouckou kritiku hned na zahajovacím večeru koncertní sezony 1997/1998, kdy zazněla *Finlandia* Jeana Sibelie a *Fantastická symfonie* Hectora Berlioze. Dramaturgicky neobvyklý koncert vedl šéfdirigent Wang v únoru 1998 a věnoval ho tvorbě amerických

⁹² DVOŘÁKOVÁ, Kateřina. *Moravská filharmonie Olomouc v kulturně-historickém kontextu a její proměny do současnosti: Koncept funkčnosti*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2013

RYŠAVÝ, Milan. *Budování Moravské filharmonie*. 2. vydání. Olomouc, 2013. 136 s. ISBN 978-80-260-5879-3

⁹³ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

⁹⁴ Tamtéž

skladatelů 20. století. Zazněly skladby Leonarda Bernsteina, Samuela Barbera, Aarona Coplanda. Sezona na přelomu tisíciletí patřila zejména dílu Johanna Sebastiana Bacha a Zdeňka Fibicha, kdy filharmonie připomněla výročí jejich narození i úmrtí. V červenci roku 2001 filharmonie začala několikaměsíční rekonstrukci sálu Reduta, včetně Mozartova sálu. Dbalo se zejména na zlepšení akustických vlastností koncertního sálu a navýšení počtu míst v sále na rovných pět set. Během rekonstrukce filharmonie koncertovala v divadelním sále Domu armády, v Moravském divadle, v chrámu sv. Mořice. Zkoušky orchestru probíhaly ve Dvořákově sále umělecké školy Žerotín. Tehdejší abonentní sezonu zahájil slavnostní koncert ke znovuotevření Reduty 3. prosince 2001.⁹⁵

Mezi významné události sezony 2001/2002 patřil koncert při příležitosti zapsání sloupu Nejsvětější Trojice do seznamu památek UNESCO. Na Horním náměstí v srpnu 2001 zazněla Orffova *Carmina Burana* v podání Smíšeného pěveckého sboru Janáčkovy opery v Brně a Akademického sboru Žerotín pod vedením dirigenta Jaroslava Kyzlinka.⁹⁶

Již před touto sezonou Jin Wang nečekaně ukončil své účinkování v pozici šéfdirigenta. Více než rok za něj vedení orchestru hledalo náhradu. Jeho nástupcem se stal velice talentovaný František Preisler, který spolupracoval s filharmonií už od roku 1994. V čele Moravské filharmonie se František Preisler poprvé představil v sezoně 2002/2003. V této době se otevřela další řada abonentních koncertů pod označením cyklus D, který byl podobně jako cyklus C určen pro méně náročné publikum. Ve zbylých cyklech nejvíce zaznívala díla pro klavír a orchestr. V Redutě se představili dva vynikající pianisté – Američan Eugen Indjič a český interpret Martin Kasík.⁹⁷

V následující sezoně 2003/2004 byl nově zaveden cyklus E, který se později označoval jako Nedělní matiné pro rodiče s dětmi. Koncerty v rámci tohoto cyklu byly doprovázeny slovem dirigentů Michaela Roháče a Petra Šumníka nebo ředitele filharmonie Vladislava Kvapila. Děti měly možnost seznámit se s úryvky různorodé hudby, s prací orchestru nebo se zvuky jednotlivých nástrojů či nástrojových skupin. Hrály se zde známé klasické i populární skladby přiměřeného rozsahu a jednotlivé koncerty měly názvy blízké

⁹⁵ DVOŘÁKOVÁ, Kateřina. *Moravská filharmonie Olomouc v kulturně-historickém kontextu a její proměny do současnosti: Koncept funkčnosti*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2013

⁹⁶ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

⁹⁷ Tamtéž

dětem, jako například *Cesta Evropou* nebo *Vývoj orchestrální tradice*. Tyto koncerty pro rodiče s dětmi pokračují dodnes.⁹⁸

Šéfdirigent František Preisler stále více do programu zařazoval populární hudbu, respektive hudbu jazzovou, muzikálovou nebo filmovou. Dokonce sám zaranžoval a uvedl koncertní provedení opery *Porgy a Bess* George Gershwin, který se uskutečnil dne 18. března 2004 ve vyprodaném sále. Hudba 2. poloviny 20. století a soudobá hudba se na programech abonentních koncertů objevovala málokdy. K výjimkám patřil mimořádný cyklus Univerzity Palackého v sezoně 2004/2005, kdy v Redutě zazněla skladba Víta Zouhara *Blízká setkání zbleslosti srdce* a *1. symfonie KV 16* Tomáše Hanzlíka. Soudobou hudbu filharmonie provozovala většinou ojedinele, a to v rámci červnového Mezinárodního festivalu nové hudby, který se v Olomouci konal od roku 1996.

V sezoně 2005/2006 filharmonie uskutečnila novou sérii koncertů v českých městech s předními českými interprety. S českou sopranistkou Evou Urbanovou, hrála také na Novoročním koncertě s tenoristou Petrem Dvorským v Havířově a v listopadu 2006 spolupracovala s dalším předním českým zpěvákem Karlem Gottem. S ním absolvovala sedmnáctidenní turné po českých městech pod názvem *Má pouť*.

Po mnohaletém účinkování na české scéně Moravská filharmonie patří k předním českým orchestrům. Neustále se snaží zvyšovat svoji uměleckou prestiž, kterou staví na kvalitních hráčích a dirigentech.⁹⁹

⁹⁸ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

⁹⁹ Tamtéž

3.2 Významné osobnosti Moravské filharmonie Olomouc

3.2.1 Dalibor Doubek

25. 9. 1898 – 12. 7. 1955

Dalibor Doubek byl prvním dirigentem Moravské filharmonie Olomouc. Působil zde v období od května 1945 do září 1946. Pocházel z hudební rodiny, jeho otec byl ředitel hudební školy. Absolvoval varhanní oddělení pražské konzervatoře a pedagogické i dirigentské zkušenosti získal v Přelouči, kde vedl amatérský vokálně-instrumentální soubor. Jeho dalšími uměleckými působišti byla města Poděbrady, Česká Skalice a Olomouc. Zde nejprve dirigoval amatérský soubor Filharmonie Žerotín a od konce května 1945 obnovený městský symfonický orchestr, záhy přejmenovaný na Moravskou filharmonii. Po odchodu z Olomouce v roce 1946 Doubek postupně zastával funkce ředitelů hudebních škol v Rýmařově, Jeseníku, Písku a Českých Budějovicích.¹⁰⁰

3.2.2 František Stupka

18. 1. 1879 – 24. 11. 1965

Své studium zahájil František Stupka v roce 1895, když nastoupil na pražskou konzervatoř do houslové třídy Michaela Serbulova a později pokračoval ve třídě Otakara Ševčíka. Po absolutoriu přijal místo koncertního mistra v oděské opeře. V letech 1902 – 1919 byl profesorem Carské hudební školy v Oděse, kde založil české kvarteto ve složení Jaroslav Kocián, František Stupka, Josef Perman a Ladislav Zelenka. Na hudební škole vyučoval hru na housle a později komorní hru. Od roku 1919 zastával pozici dirigenta České filharmonie. V roce 1946 nastoupil do funkce šéfdirigenta Moravské filharmonie a dalších deset let dirigoval v Olomouci většinu abonentních i mimořádných koncertů. Za dlouholetou uměleckou práci byl Stupka v roce 1954 jmenován zasloužilým umělcem.¹⁰¹

¹⁰⁰ PAULÍK, Martin. *Moravská filharmonie Olomouc a její umělecké osobnosti*. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2014

¹⁰¹ VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

3.2.3 Milivoj Uzelac

16. 6. 1919 – 8. 3. 1988

Milivoj Uzelac vyrůstal v Praze. Po ukončení studia na reálném gymnáziu absolvoval v roce 1943 na pražské konzervatoři v oddělení kompozice a dirigování. První skladatelské angažmá získal v Městských divadlech pražských a jako dirigent se uplatnil ve Filmovém symfonickém orchestru. Od srpna 1956 do prosince 1959 zastával funkci šéfdirigenta Moravské filharmonie, kde rád uváděl zejména soudobou hudbu českých a zahraničních skladatelů. Po roce 1960 umělecky působil v armádním uměleckém souboru Víta Nejedlého a v pražských orchestrech Divadla Na Fidlovačce a Karlínského divadla. Byl také autorem filmové hudby k více než stu dokumentárních filmů.¹⁰²

3.2.4 Jaromír Nohejl

24. 9. 1925 – 22. 3. 2004

Základy hudebního vzdělání získal u svého dědečka Vojtěcha Bartůňka, který ho vyučoval hře na housle. V roce 1945 nastoupil na dirigentské oddělení pražské konzervatoře do třídy Pavla Dědečka a Bohumila Špidry. Během studií založil komorní orchestr v Kutné Hoře a vedl tamní učitelský pěvecký sbor. První profesionální zkušenosti získal v Armádním uměleckém souboru Víta Nejedlého, kde zastával pozici sbormistra. Po tříletém angažmá v pražském Filmovém symfonickém orchestru přišel společně s Milivojem Uzelacem do Olomouce. Do funkce druhého dirigenta Moravské filharmonie byl jmenován v roce 1956. Ve stejném roce zahájil svoji sbormistrovskou činnost v pěveckém sdružení Žerotín. V čele Olomouckého orchestru setrval 27 let, za jeho dlouhodobou úspěšnou uměleckou práci mu byla v roce 1999 udělena Cena města Olomouce.¹⁰³

¹⁰² VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

¹⁰³ PAULÍK, Martin. *Moravská filharmonie Olomouc a její umělecké osobnosti*. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2014

3.2.5 Stanislav Macura

narozen roku 1946

Stanislav Macura se narodil v Ostravě. Vystudoval ostravskou konzervatoř, obory: dirigování, kompozice, klavír a flétna. Poté absolvoval obor dirigování na Janáčkově akademii múzických umění v Brně a záhy poté se v roce 1973 stal laureátem mezinárodní dirigentské soutěže v Besanconu. K dalšímu ocenění patří třetí cena z Mezinárodní dirigentské soutěže Herberta von Karajana z roku 1975 v Berlíně. V letech 1975 až 1979 byl dirigentem Filharmonie Bohuslava Martinů. Šéfdirigentská místa zastával v Symfonickém rozhlasu a televizi v Lublani a ve Státní filharmonii Košice. Během své umělecké dráhy hostoval u desítek špičkových českých i zahraničních orchestrů. Dirigoval ve většině evropských zemí a vystupoval na významných mezinárodních hudebních festivalech v Čechách i cizině. K rozvoji olomouckého hudebního života přispěl nejenom jako šéfdirigent Moravské filharmonie, ale také jako spoluzakladatel Podzimního festivalu duchovní hudby, který se zde koná od roku 1994. Za jeho přínos mu byla v roce 2008 udělena Cena města Olomouce v oblasti hudby.¹⁰⁴

3.2.6 Jiří Mikula

narozen 5. 7. 1961

Jiří Mikula vystudoval hru na hoboj a dirigování na pražské konzervatoři. Vysokoškolská studia absolvoval na Karlově univerzitě v oboru dějiny umění a estetiky a na Akademii múzických umění v Praze v oboru dirigování ve třídě Václava Neumanna. Na mezinárodní dirigentské soutěži nadace Yeduhi Menuhina získal v roce 1989 první cenu a titul laureáta. V letech 1988-1994 byl šéfdirigentem a ředitelem Symfonického orchestru Bohemia Poděbrady a v letech 1998-2007 působil ve funkci stálého dirigentem Státní opery Praha. V sezoně 2007/2008 zastával funkci intendanta Janáčkovy opery Národního divadla Brno. Od roku 2005 externě působí na University of Soul v Jižní Koreji.¹⁰⁵

¹⁰⁴ PAULÍK, Martin. *Moravská filharmonie Olomouc a její umělecké osobnosti*. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2014

¹⁰⁵ Tamtéž

3.2.7 Jin Wang

Absolvoval obor dirigování v roce 1986 na Pekingské centrální konzervatoři. V oboru se dále zdokonaloval na prestižní Vídeňské hudební akademii, mimo jiné i pod vedením světoznámého dirigenta Leonarda Bernsteina. Během studia obdržel ocenění na mezinárodních evropských dirigentských soutěžích Pražské jaro, Artur Toscanini a Nikolai Malko. Během své kariéry umělecky spolupracoval s renomovanými orchestry, mezi které patřily Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, Helsinky Philharmonic Orchestra nebo Comic Opera Berlin. Wang pedagogicky působí na Göteborgské hudební akademii a na Stockholmské hudební akademii ve Švédsku.¹⁰⁶

3.2.8 František Preisler

Narodil se v Olomouci a pocházel z významné hudební rodiny. Jeho dědeček František Preisler byl operním dirigentem v Divadle Oldřicha Stibora, otec František Preisler byl operním režisérem a šéfem brněnské opery a jeho matka Vlasta Ployharová byla sólistkou olomoucké opery. Nejmladší František Preisler byl absolventem varhanního oddělení brněnské konzervatoře a dirigentského oddělení Janáčkovy akademie múzického umění. V roce 1993 se stal laureátem mezinárodní pěvecké soutěže Franze Lehára v Komárně a v Olomouci nastudoval roli Schaunarda v Pucciniho Bohémě. Dva roky pak působil jako šéfdirigent Hudebního divadla v Karlíně v Praze. V letech 1995-2005 byl dirigentem opery Národního divadla a v říjnu 1999 přijal na kratší čas funkci šéfdirigenta Plzeňské filharmonie. Dirigoval přední české orchestry – Českou filharmonii, Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK, Symfonický orchestr Českého rozhlasu a Pražskou komorní filharmonii. Preisler rovněž úzce spolupracoval s českými populárními pěvci – Karlem Gottem, Lucií Bílou, Helenou Vondráčkovou a dalšími a zasloužil se o českou premiéru muzikálu Andrewa Lloyda Webbera a Tima Rice *Jesus Christ Superstar*. Patřil k významným českým skladatelům populární hudby.¹⁰⁷

¹⁰⁶ PAULÍK, Martin. *Moravská filharmonie Olomouc a její umělecké osobnosti*. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2014

VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

¹⁰⁷ Tamtéž

ZÁVĚR

V úvodu diplomové práce je přiblížen hudební život v Olomouci a vyzdvíženy kulturní instituce, známé osobnosti a kulturní akce, které jsou spojeny se životem v Olomouci. Druhá část práce je věnována Moravskému divadlu v Olomouci, jeho historii, vývoji a uměleckým profilům jednotlivých souborů, tj. opery, operety, baletu a činohry. Závěrečná část práce se zaměřuje na historii a vývoj Moravské filharmonie a na významné osobnosti, které stály u zrodu této instituce.

Velká pozornost je věnována zachycení klíčových momentů vzniku a vývoje symfonického orchestru i jednotlivých souborů MDO a představení hlavních uměleckých osobností a také dramaturgii obou uměleckých institucí.

Jak vyplývá ze zjištěných informací, Olomouc je kulturním městem a její obyvatelé mají k hudbě blízký vztah. Je to zřejmě dáno zdejší hudební tradicí, šíří a úrovní hudebního školství, počtem kulturních akcí, který je vzhledem k počtu obyvatel úctyhodný. Vzhledem k pozitivním ohlasům návštěvníků koncertů Moravské filharmonie je také zřejmé, že vážná hudba má v jejich životě specifické postavení.

Osobností, které se s Olomoucí během svého uměleckého působení setkali, je celá řada. Někteří působili v divadle nebo filharmonii dlouhý čas a zásadně tyto dvě instituce ovlivnili, jiní byli v souborech MDO nebo ve filharmonii pouze kratší část svého kariérního života a poté pokračovali ve svém působení v jiných uměleckých institucích. Všichni ale přinesli do Olomouce něco nového a tím město i hudební kulturu obohatili.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BÁLEK, Jindřich. *Zdeněk Košler – budme napřed pořádní a pak teprve Slované*. Harmonie, klasická hudba, jazz a world music. [online] © 2021. Dostupné z <https://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/zdenek-kosler-budme-napred-poradni-a-pak-teprve-slovane.html>

BLAHUNKOVÁ, Alice. *Provedení Janáčkových oper na scéně olomouckého divadla*. Diplomová práce. Olomouc: UP, 2013

Cena v oblasti kultura – Mgr. Robert Balogh, ArtD. Cena města Olomouce. [online] Dostupné z <https://cenamesta.cz/laureati/robert-balogh/>

DRLÍK, Vojen, HOLEŇOVÁ Jana, LAZORČÁKOVÁ, Tatjana, ad. *Moravské divadlo 1920 - 2000: almanach*. Olomouc. Moravské divadlo, 2000. 151 s.

DVOŘÁKOVÁ, Kateřina. *Moravská filharmonie Olomouc v kulturně-historickém kontextu a její proměny do současnosti: Koncept funkčnosti*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2013

HASÍKOVÁ, Miriam. *Meziválečné hudební divadlo v Olomouci*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2016. 336 s. ISBN 978-80-244-5037-7

HEŘMAN, Kristián. *Almanach ZUŠ IK 1969-2019*. Základní umělecká škola Iši Krejčího Olomouc. [online] © 2020. Dostupné z <https://zusik.cz/o-skole/historie-skoly/>

Historie souboru činohra. Moravské divadlo Olomouc. [online] Dostupné z <http://www.moravskedivadlo.cz/cinohra/historie/>

KLAUSOVÁ, Martina. *Dirigent Zdeněk Košler*. Classic Praha. [online] Dostupné z <https://www.classicpraha.cz/radio/porady/dobyli-svet/dirigent-zdenek-kosler/>

KLIMEŠ, Marek. *Festival Musica Religiosa v rámci olomoucké hudební kultury*. Bakalářská práce. Olomouc: UP, 2012

KOŽUŠNÍK, Václav. *Historie budov olomouckého divadla*. Olomouc: Danal, 2010. 83 s. ISBN 978-80-85973-70-9

MACEK, Petr. *Konvalinka, Miloš*. Český hudební slovník osob a institucí. [online] [posl. rev. 13. 11. 2003] Dostupné z https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=154

Miloslav Oswald. Šéf souboru opery a operety. Moravské divadlo Olomouc. [online] Dostupné z <http://www.moravskedivadlo.cz/opera-a-opereta/umelci/?s=detail&id=57>

Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta
**VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI OLOMOUCKÝCH UMĚLECKÝCH TĚLES - DIVADLO,
FILHARMONIE**

NOVOTNÝ, Martin. *Divadlo v Olomouci na konci čtvrt tisíciletí své existence*. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2014

PAULÍK, Martin. *Moravská filharmonie Olomouc a její umělecké osobnosti*. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2014

Pavel Pokorný. Národní divadlo. [online] © 2020. Dostupné z <http://archiv.narodni-divadlo.cz/umelec/3251>

PODSTATA, David. *PR Moravského divadla Olomouc*. Bakalářská práce. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, 2012

Robert Balogh, šéf souboru baletu, choreograf, režisér. Moravské divadlo Olomouc. [online] Dostupné z <http://www.moravskedivadlo.cz/balet/umelci/?s=detail&id=64>

Robert Balogh: „Život bez divadla si neumím představit.“ Taneční aktuality. [online] Dostupné z <https://www.tanecniaktuality.cz/rozhovory/robert-balogh-zivot-bez-divadla-si-neumim-predstavit>

ROVNÁK, Gabriel. *Životopis Zdeňka Košlera*. Zdeněk Košler. [online] © 2013. Dostupné z <https://www.zdenek-kosler.cz/zivotopis/>

RYŠAVÝ, Milan. *Budování Moravské filharmonie*. 2. vydání. Olomouc, 2013. 136 s. ISBN 978-80-260-5879-3

RYŠAVÝ, Milan. *Filharmonikovy memoáry*. Olomouc, 2015. 104 s. ISBN 978-80-260-7752

SPURNÝ, Aleš. *Režisér s taktovkou Miloš Konvalinka*. Český rozhlas Olomouc. [online] © 1997-2021. Dostupné z <https://olomouc.rozhlas.cz/reziser-s-taktovkou-milos-konvalinka-6398807>

SPURNÝ, Aleš, BUREŠ Michal, CULOVSKÝ, Jan a kol. *Režisér s taktovkou Miloš Konvalinka. Olomoucký rozhlas*. [online] Dostupné z <https://olomouc.rozhlas.cz/reziser-s-taktovkou-milos-konvalinka-6398807>

ŠTEFANIDES, Jiří a kol. *Kalendárium dějin divadla v Olomouci (od roku 1479)*. 1. vydání, Praha: Pražská scéna, 2008. 271 s. ISBN 978-80-86102-40-5

VIČAR, Jan a kol. *Hudba v Olomouci 1945 – 2013*. 1. vydání, Olomouc: UP, 2014. 647 s. ISBN 978-80-244-6329-6

VILÍMEC, Miroslav. *Zdeněk Košler I*. Hudební rozhledy. [online] © 2007. Dostupné z http://hudebnirozhledy.scena.cz/www/index.php?page=clanek&id_clanku=2491

VONDRÁČKOVÁ, Aneta. *Amatérské soubory v Olomouci po roce 1989*. Bakalářská práce. Olomouc: UP, 2012

SEZNAM PŘÍLOH

- Obr. 1: Městské divadlo v roce 1945
- Obr. 2: Divadlo Oldřicha Stibora v roce 1958
- Obr. 3: Iša Krejčí – dirigent, hudební režisér a šéf opery MDO v letech 1945-1958
- Obr. 4: Zdeněk Košler – dirigent a šéf opery MDO v letech 1958-1962
- Obr. 5: Miloš Konvalinka – dirigent, rozhlasový pracovník a šéf opery v letech 1972-1977
- Obr. 6: Miloslav Oswald – šéf opery a operety od roku 2010
- Obr. 7: Robert Balogh – choreograf, šéf baletního souboru MDO do roku 2018
- Obr. 8: Stanislav Macura – šéfdirigent MFO v letech 1987-1992
- Obr. 9: František Preisler – šéfdirigent MFO od roku 2002
- Obr. 10: Petr Pelzer – český herec, v letech 1968-1979 působil v Divadle Oldřicha Stibora
- Obr. 11: Slávka Budínová – česká herečka, od roku 1951 působila v MDO
- Obr. 12: Orchestr Moravského divadla Olomouc
- Obr. 13: Moravské divadlo Olomouc
- Obr. 14: Logo Moravského divadla Olomouc
- Obr. 15: Původní logo Moravské filharmonie Olomouc
- Obr. 16: Nové logo Moravské filharmonie Olomouc
- Obr. 17: Moravská filharmonie Olomouc v Redutě
- Obr. 18: Moravská filharmonie Olomouc
- Obr. 19: David Gerneš – současný ředitel MDO
- Obr. 20: Opera Cosi fan tutte – W.A.Mozart

PŘÍLOHY

Obr. 1: Městské divadlo v roce 1945 ¹⁰⁸

¹⁰⁸Dostupné z <https://www.theatre-architecture.eu/cs/db/?theatreId=36>

Obr. 2: Divadlo Oldřicha Stibora v roce 1958¹⁰⁹

¹⁰⁹ Dostupné z <https://www.theatre-architecture.eu/cs/db/?theatreId=36>

Obr. 3: Iša Krejčí – dirigent, hudební režisér a šéf opery MDO v letech 1945-1958 ¹¹⁰

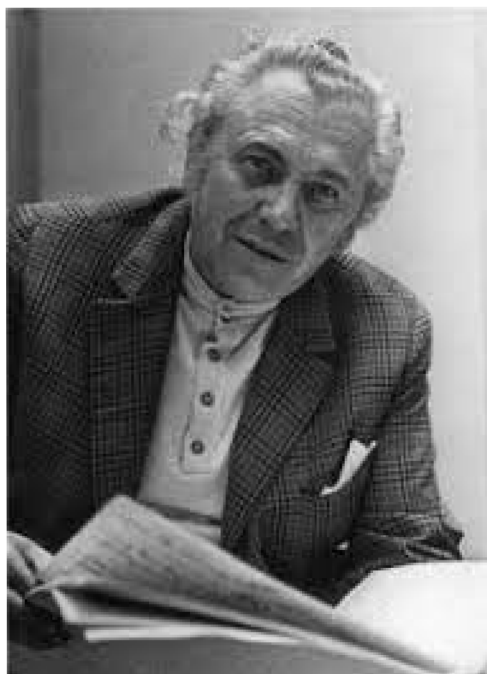

Obr. 4: Zdeněk Košler – dirigent a šéf opery MDO v letech 1958-1962¹¹¹

¹¹⁰ Dostupné z <https://operaplus.cz/skladatel-dirigent-i-hudebni-reziser-dramaturg-publicista-pred-50-lety-zemrel-isa-krejci/>

¹¹¹ Dostupné z <https://www.ndm.cz/cz/osoba/3682-kosler-zdenek.html>

Dostupné z <https://www.classicpraha.cz/radio/porady/dobyli-svet/dirigent-zdenek-kosler/>

Obr. 5: Miloš Konvalinka – dirigent, rozhlasový pracovník a šéf opery v letech 1972-1977¹¹²

Obr. 6: Miloslav Oswald – šéf opery a operety od roku 2010¹¹³

¹¹² Dostupné z <http://archiv.narodni-divadlo.cz/umelec/2444>

¹¹³ Dostupné z <http://www.moravskedivadlo.cz/opera-a-opereta/umelci/?s=detail&id=57>

Obr. 7: Robert Balogh – choreograf, šéf baletního souboru MDO do roku 2018 ¹¹⁴

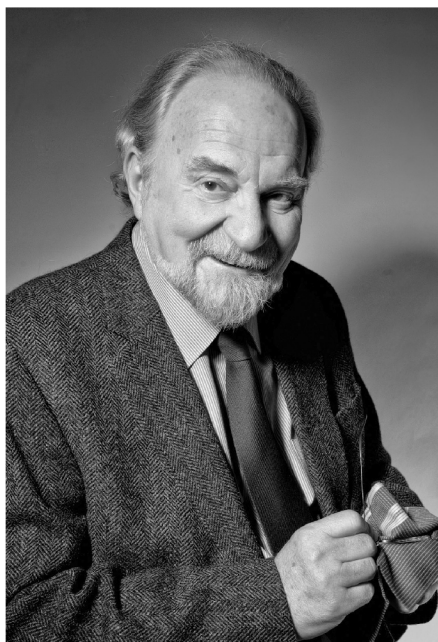
Obr. 8: Stanislav Macura – šéfdirigent MFO v letech 1987-1992 ¹¹⁵

¹¹⁴ Dostupné z <https://cenamesta.cz/laureati/robert-balogh/>

¹¹⁵ Dostupné z <http://podzimni-festival.cz/cs/koncert/stanislav-macura-dirigent>

Obr. 9: František Preisler – šéfdirigent MFO od roku 2002 ¹¹⁶

Obr. 10: Petr Pelzer – český herec, v letech 1968-1979 působil v Divadle Oldřicha
Stibora ¹¹⁷

¹¹⁶ Dostupné z <https://www.osobnostiregionu.cz/osoby/356-frantisek-preisler-jr-1973-2007>

¹¹⁷ Dostupné z <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/profil/petr-pelzer-1594296>

Obr. 11: Slávka Budínová – česká herečka, od roku 1951 působila v MDO ¹¹⁸

Obr. 12: Orchestr Moravského divadla Olomouc ¹¹⁹

¹¹⁸ Dostupné z <https://www.osobnosti.cz/slavka-budinova.php>

¹¹⁹ Dostupné z <http://www.moravskedivadlo.cz/opera-a-opereta/umelci/>

Obr. 13: Moravské divadlo Olomouc ¹²⁰

Obr. 14: Logo Moravského divadla Olomouc ¹²¹

¹²⁰ Dostupné z <https://operaplus.cz/moravske-divadlo-olomouc-odhalilo-trumfy-sve-pristi-sezony/>

¹²¹ Dostupné z <http://www.moravskedivadlo.cz/>

Obr. 15: Původní logo Moravské filharmonie Olomouc¹²²

Moravská filharmonie Olomouc

Obr. 16: Nové logo Moravské filharmonie Olomouc¹²³

¹²² Dostupné z <https://www.designportal.cz/moravska-filharmonie-olomouc/>

¹²³ Dostupné z <https://www.designportal.cz/moravska-filharmonie-olomouc/>

Obr. 17: Moravská filharmonie Olomouc v Redutě¹²⁴

Obr. 18: Moravská filharmonie Olomouc¹²⁵

¹²⁴ Dostupné z <https://www.mhflj.cz/moravska-filharmonie-olomouc/>

¹²⁵ Dostupné z <https://www.classicpraha.cz/aktualne/kulturni-servis/moravska-filharmonie-olomouc-u-vas-doma/>

Obr. 19: David Gerneš – současný ředitel MDO ¹²⁶

Obr. 20: Opera Cosi fan tutte – W.A.Mozart¹²⁷

¹²⁶ Dostupné z <https://operaplus.cz/david-gernes-v-soucasnosti-je-divadelni-provoz-adrenalinovou-zalezitosti/>

¹²⁷ Dostupné z <http://www.moravskedivadlo.cz/opera-a-opereta/repertoar/cos-fan-tutte/?s=detail>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lenka Hauptová
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	MgA. Ladislav Pulchert, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Významné osobnosti olomouckých uměleckých těles (divadlo, filharmonie)
Název v angličtině:	Significant personalities of olomouc artistic groups (theatre, philharmonic)
Anotace práce:	Diplomová práce je zaměřena na významné osobnosti olomouckých uměleckých těles. Pozornost je věnována především osobnostem, které svým působením ovlivnili ráz Moravského divadla a Moravské filharmonie Olomouc, historii, vývoji a dramaturgii těchto dvou kulturních institucí. Práce pojednává i o uměleckých profilech jednotlivých souborů Moravského divadla Olomouc.
Klíčová slova:	Moravské divadlo Olomouc, Moravská filharmonie Olomouc, opera, opereta, balet, činohra, dirigent, choreograf
Anotace v angličtině:	The diploma thesis is focused to celebrities of Olomouc's artistic groups. Attention is paid of mainly personalities, who their effect affect form of Moravian theatre and Moravian philharmonic, history, development and dramaturgy these two cultural institutions. The thesis is also about artistic profiles individual artistic ensemble of Moravian theatre Olomouc.
Klíčová slova v angličtině:	Moravian theatre Olomouc, Moravian philharmonic Olomouc, opera, operetta, ballet, drama, conductor, choreographer
Přílohy vázané v práci:	fotografie
Rozsah práce:	71 stran
Jazyk práce:	český jazyk